

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: СОЦІОГУМАНІТАРНІ ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Матеріали круглого столу
(25 квітня 2024 року)

ISSN 2786-619X
ISBN 978-617-8167-14-1

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Електронне продовжуване видання
Інституту професійної освіти НАПН України

Рубрика
ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
СУСПІЛЬСТВА

oo

Випуск 5(18)

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: СОЦІОГУМАНІТАРНІ ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

oo

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ
(26 квітня 2024 р.)

Київ
Інститут професійної освіти НАПН України
2024

*Рекомендовано вченою радою
Інституту професійної освіти НАПН України (протокол № 5 від 29 квітня 2024 року)*

Рецензенти:

Базиль Людмила Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, учений секретар Інституту професійної освіти НАПН України;

Романова Ганна Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського НАПН України.

I-66 Інноваційна професійна освіта. Випуск 5(18): Професійна освіта: соціогуманітарні виклики воєнного часу та повоєнного відновлення: матеріали круглого столу (25 квітня 2024 р.) / Інститут професійної освіти НАПН України; за ред. В.О. Радкевич. – Київ: ІПО НАПН України, 2024. – 72 с.

ISSN 2786-619X
ISBN 978-617-8167-14-1

У випуску представлено матеріали онлайн круглого столу, присвячені аналізу соціогуманітарної підготовки здобувачів професійної освіти в умовах війни та її вдосконаленню для повоєнного відновлення України. Оприлюднено доповіді, що окреслили основні дискусійні напрями обговорення: дослідження стану соціогуманітарного розвитку особистості у закладах освіти різних рівнів; підготовка педагогів до реалізації завдань соціогуманітарного розвитку молоді; вивчення ролі музейних і бібліотечних установ України у підвищенні ефективності соціогуманітарного розвитку майбутніх фахівців; участь вітчизняних наукових установ у забезпеченні системності соціогуманітарного розвитку особистості в закладах освіти; вплив громадянського суспільства на соціогуманітарний розвиток української молоді.

Збірник адресований науковцям, докторантам, аспірантам, педагогічним працівникам закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, методистам навчально-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, наставникам структурних навчальних підрозділів підприємств, представникам бібліотечних і музейних установ України, органів державної влади та місцевого самоврядування, діяльність яких пов'язана з проблемами соціогуманітарного розвитку молоді, громадянської освіти й виховання.

УДК 377/378:[330.3-026.16]:355.01

ISSN 2786-619X
ISBN 978-617-8167-14-1
<https://doi.org/10.32835/2786-619-X/2024/5.18>

ЗМІСТ

ПРОГРАМА	4
НАПРЯМИ ОБГОВОРЕННЯ	6
КЛЮЧОВІ СПЕКЕРИ	7
ДОПОВІДІ	10
СОЦІОГУМАНТАРНА ОСВІТА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ: ВІД ПРОБЛЕМ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ – ДО ПРОБЛЕМ ГЕОПОЛІТИКИ Людмила Єршова	11
ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: УКРАЇНОЗНАВЧИЙ ПІДХІД Олена Газізова	21
САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОЄКТІВ Дар'я Вороніна-Пригодій	26
ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ У СОЦІОГУМАНІТАРНОМУ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ Ольга Чадюк	31
РОЛЬ МУЗЕЮ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ Марія Загорулько	36
ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ «ПОДОРОЖІ ДО ПРАДАВНИХ ХЛІБОРОБСЬКИХ КУЛЬТУР ТА ТРАДИЦІЙ СХІДНОЇ ЄВРОПИ», АРХЕОЕТНОПАРКИ І ПРОФОСВІТА Олексій Трачук	39
ГУМАНІЗАЦІЯ СОЦІО-ВИРОБНИЧИХ ВІДНОСИН У ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ Микола Пригодій	44
РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ВПЛИВ НА СОЦІОГУМАНІТАРНИЙ РОЗВИТОК МОЛОДІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ Олексій Терещенко	48
ОБГОВОРЕННЯ	52
СОЦІОГУМАНІТАРНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	52
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: ДОСВІД, ВИКЛИКИ Й ЗАВДАННЯ	60
РОЛЬ МУЗЕЙНИХ І БІБЛІОТЕЧНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	62
УЧАСТЬ НАУКОВИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СИСТЕМНОСТІ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	64
УПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СОЦІОГУМАНІТАРНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ..	66

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА МОН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ МОН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
КІЇВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ ІМЕНІ МИХАЙЛА
БОЙЧУКА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНІКОВА
ГО «ІНСТИТУТ СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ»

ПРОГРАМА

ОНЛАЙН КРУГЛОГО СТОЛУ

«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА:

СОЦІОГУМАНІТАРНІ ВИКЛИКИ ВОЄННОГО
ЧАСУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ»

25 квітня 2024 року
14:00

Вхід за посиланням:

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19:meeting_MDc3Y2NIM2ItNDY3ZS00OWRhLWJjMjktMDgzYmNIMzljMmE0@thread.v2/0?context=%7B%22Tid%22:%222517b0d3a-59fa-49a3-a3e3-881b4e94f00a%22,%22Oid%22:%22280de7c4d-74e9-4128-bbf9-8be616936449%22%7D

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Радкевич Валентина Олександрівна,
доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України,
директор Інституту професійної освіти НАПН України

ТЕХНІЧНИЙ СУПРОВІД

Романов Леонід Анатолійович,
кандидат педагогічних наук, завідувач науково-організаційного відділу,
Інститут професійної освіти НАПН України

Голуб Іван Іванович,
науковий співробітник науково-організаційного відділу,
Інститут професійної освіти НАПН України

РЕГЛАМЕНТ

14:00–14:05 – вітальне слово
14:05–16:00 – виступи ключових спікерів, запитання-відповіді
16:00–16:30 – обговорення, підведення підсумків

ТРИВАЛІСТЬ ДОПОВІДІ - 7 хвилин
ВИСТУП В ОБГОВОРЕННІ – до 3 хвилин

ЗАПИТАННЯ ДО СПІКЕРІВ, ПРОПОЗИЦІЇ, РЕКОМЕНДАЦІЇ – писати в ЧАТ

НАПРЯМИ ОБГОВОРЕННЯ

1.

СОЦІОГУМАНІТАРНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: СТАН,
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

2.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ
СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ:
ДОСВІД, ВИКЛИКИ Й ЗАВДАННЯ

3.

РОЛЬ МУЗЕЙНИХ І БІБЛІОТЕЧНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ У ПІДВИЩЕННІ
ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В
УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

4.

УЧАСТЬ НАУКОВИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СИСТЕМНОСТІ
СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

5.

УПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СОЦІОГУМАНІТАРНИЙ
РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

КЛЮЧОВІ СПЕКЕРИ

Єршова Людмила Михайлівна, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи, Інститут професійної освіти НАПН України

СОЦІОГУМАНІТАРНА ОСВІТА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ: ВІД ПРОБЛЕМ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ – ДО ПРОБЛЕМ ГЕОПОЛІТИКИ

Чадюк Ольга Василівна, методист, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Луганській області

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ У СОЦІОГУМАНІТАРНОМУ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Білецький Володимир Стефанович, доктор технічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,

Онкович Ганна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, Національна спілка журналістів України.

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНА МЕДІАДИДАКТИКА У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Фігурний Юрій Степанович, кандидат історичних наук, старший дослідник, Науково-дослідний інститут українознавства МОН України,

Шакурова Ольга Владиславівна, кандидат історичних наук, Науково-дослідний інститут українознавства МОН України

УЧАСТЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ УКРАЇНОЗНАВСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СИСТЕМНОСТІ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА ПОСИЛЕННЯ ЇЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ СПРЯМОВАННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ І ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Трачук Олексій Васильович, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу культурології, Науково-дослідний інститут українознавства МОН України

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ «ПОДОРОЖІ ДО ПРАДАВНИХ ХЛІБОРОБСЬКИХ КУЛЬТУР ТА ТРАДИЦІЙ СХІДНОЇ ЄВРОПИ», АРХЕОЕТНОПАРКИ І ПРОФОСВІТА

Давидюк Віктор Феодосійович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ЗАГАЛЬНОСВІТНИХ КОМПОНЕНТІВ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ Й ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Смолякова Людмила Іванівна, засновник і керівник музею "Дивосвіт Трипілля", член Спілки Дизайнерів України, член Спілки Художників України

ТРИПІЛЬСЬКА КУЛЬТУРА – ДЖЕРЕЛО СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Корнієнко Лія Олександрівна, директор приватного музею «Трипільський етно-історичний комплекс», голова ГО «Асоціація розвитку спорту і туризму України»

СУЧАСНІ МУЗЕЇ ЯК ЦЕНТРИ НАВЧАННЯ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Косаківський Віктор Афанасійович, доцент кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

УКРАЇНОЗНАВСТВО У ВІННИЦЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Газізова Олена Олександрівна, кандидат історичних наук Науково-дослідного інституту українознавства МОН України

ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: УКРАЇНОЗНАВЧИЙ ПІДХІД

Босий Олександр Георгійович, кандидат історичних наук, Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука

РОЛЬ ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНИХ МУЗЕЇВ У ФОРМУВАННІ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Загорулько Марія Анатоліївна, голова циклової комісії гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, викладач гуманітарних дисциплін, Комунальний заклад "Чернігівський базовий фаховий медичний коледж" Чернігівської обласної ради

РОЛЬ МУЗЕЮ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Тузлукова Алла Іванівна, завідувач бібліотеки, Комунальний заклад "Білгород -Дністровський педагогічний фаховий коледж"

РОЛЬ МУЗЕЮ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ У ФОРМУВАННІ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Пригодій Микола Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, Інститут професійної освіти НАПН України

ГУМАНІЗАЦІЯ СОЦІО-ВИРОБНИЧИХ ВІДНОСИН У ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Отрошко Любов Григорівна, науковий співробітник, Науково-дослідний інститут українознавства МОН України

РОЛЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ УКРАЇНОЗНАВСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) І ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Вороніна-Пригодій Дар'я Олександрівна, науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання, Інститут професійної освіти НАПН України

САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОЄКТІВ

ДОПОВІДІ

УДК 377/378:[330.3-026.16]:355.01

СОЦІОГУМАНІТАРНА ОСВІТА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ: ВІД ПРОБЛЕМ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ – ДО ПРОБЛЕМ ГЕОПОЛІТИКИ

Людмила Єршова,

доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з науково-експериментальної роботи
Інституту професійної освіти НАПН України,
координатор освітніх проєктів
ТОВ «Український центр дуальної освіти»,
член правління ГО «Інститут соціогуманітарної політики»,
<https://orcid.org/0000-0002-2346-5842>

Анотація. Соціогуманітарна освіта української молоді представлена як історико-педагогічний феномен, стан розвитку якого має безпосередній вплив на рівень розвитку українського суспільства, економіки й політичної системи України та її становища на геополітичній мапі світу.

Ключові слова: соціогуманітарна освіта, професійна освіта, освітній менеджмент, автономія закладів освіти, геополітика.

SOCIO-HUMANITARIAN EDUCATION OF UKRAINIAN YOUTH: FROM THE PROBLEMS OF EDUCATIONAL MANAGEMENT TO THE PROBLEMS OF GEOPOLITICS

Liudmyla Yershova,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Deputy Director for Research and Experimental Work
of the Institute of Vocational Education
of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
coordinator of educational projects
Ukrainian Centre for Dual Education, LLC,
Member of the Board of the NGO «Institute of Social and Humanitarian Policy»

Abstract. The socio-humanitarian education of Ukrainian youth is presented as a historical and pedagogical phenomenon, the state of development of which has a direct impact on the level of development of Ukrainian society, economy and political system of Ukraine and its position on the geopolitical map of the world.

Keywords: socio-humanitarian education, vocational education, educational management, autonomy of educational institutions, geopolitics.

В Україні понад 10 років триває війна. Відтак, кожному громадянину України (і особливо – всім, хто готує нове покоління громадян) дуже потрібно розуміти причини цієї війни та усвідомлювати можливі її наслідки. Одна з таких причин – якість соціогуманітарної освіти.

Під час так званої «прямої лінії» (2023) президент країни-агресорки вирішив «блиснути розумом», процитувавши нібито Бісмарка: «Війни виграють шкільні вчителі та священики». Насправді це перероблена фраза професора географії з Лейпцига Оскара Пешеля (1866) зі статті «Уроки новітньої військової історії» в журналі «Auslandes», де він наголосив, що «[...] сама народна освіта вирішує результат війн. [...] коли прусаки перемогли австрійців, це була перемога пруських учителів над австрійськими вчителями». Українська преса смачно висміяла тупість російського диктатора та його електорату (UAinfo, 2024), але, як кажуть, сміється той, хто сміється останнім. Російська ж публіка гучно аплодувала своєму лідеру. Російському плебсу все одно, чия це цитата, у переважній своїй більшості він абсолютно переконаний як у своїй величчі, так і праві вирішувати, як нам з вами жити і чи жити взагалі.

Від розмов із пересічними росіянами більш-менш освічена людина впадає у стан глибокого когнітивного дисонансу, бо критична маса росіян реально переконана в тому, що не нападали на Україну, а звільняють її. Тобто, багатомільйонна сусідська країна погрузла в ентропічному¹ тумані, підтримуючи криваву війну, жертвуючи власні життя за хибні цінності «руського міру», що суне по глобусу як страшна пошесть, замість того, аби наводити лад у своїй величезній і донеможу занедбаній комуналці, в якій, як відомо з офіційних інформаційних джерел, правлять миші, руйнуючи дамби і згризаючи бюджет.

¹ Ентропія (у лінгвістиці, соціології, філософії) — відхилення у поведженні значної частини людей; форма соціальної патології, що обумовлює світогляд, менталітет, ідеологему поведінки і державотворення. Напр.: "чекізм" (Ален Безансон "Лихо століття") <http://surl.li/twjat>.

Рис. 1. Фрагмент з телепередачі на офіційному російському телеканалі

Але з іншого боку цієї проблеми – національна еліта (владна, політична, наукова, мистецька, спортивна тощо) нашої донедавно сорокамільйонної нації. Еліта, яка за тридцять років незалежного життя так і не підготувала свій народ до цього абсолютно неминучого повномасштабного вторгнення.

Чому неминучого? Бо росія, по суті, ніколи не відмовлялася від імперських цінностей. Вона пройшла різні стадії імперського визрівання: спочатку російська імперія, потім радянський союз і теперішня російська федерація.

Імперіалізм (від лат. *imperare* – правити) – це державна політика, практика і пропаганда розширення й панування держави шляхом прямого захоплення території або за рахунок отримання політичного й економічного контролю. Імперіалізм як державна політика завжди передбачає використання сили: прямої військової або іншої форми, наприклад – формування в інших народів комплексу меншовартості (Кульчицький, 2011). Імперія, то – хижак, який живиться землями, історією і культурою сусідніх держав, не гребуючи кров'ю і плоттю їхніх громадян. Отже, всі приготування росії до сучасної кривавої трапези – були абсолютно очевидними.

Таблиця 1

Російська агресія проти сусідніх народів

АГРЕСІЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ (XVIII – XIX ст.)	АГРЕСІЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ (1992 -2024)
1764 – ліквідувала Гетьманщину (Лівобережна Україна) і створила Малоросійську губернію (1765), 1772 – поглинула схід Великого князівства Литовського і Лівонського (Білорусь, Латвія, Литва), 1775 – знищила Запорізьку Січ (Південна Україна), 1783 – захопила Кримське ханство (Крим, Південна Україна, Кубань), 1792 – підкорила центр Великого князівства Литовського і південь Корони Польської (Білорусь, Центральна Україна), 1793 – приєднала Правобережну Україну, 1795 – приєднала герцогство Курляндії і Семигалії (Латвія), захід Великого князівства Литовського і південь Корони польської (Литва, Західна Україна, Білорусь), 1801 – приєднала Картлійсько-Кахетинське царство (Грузія), 1809 – приєднала Фінляндію, 1868 – встановила протекторат над Бухарським ханством (Узбекистан), 1873 – встановила протекторат над Хівінським ханством (Узбекистан, Таджикистан)	1992–1993 – окупація Придністров'я 1994–1996 – перша російсько-чеченська війна 1999–2009 – друга російсько-чеченська війна 1992–1993 – провокація Абхазької війни 2008 – російсько-грузинська війна 2015–2022 – вторгнення в Сирію 2014 – по т.ч. – російсько-українська війна

У повзучій гібридній війні росія упевнено використовувала школу, церкву, телебачення, завойовуючи свідомість як своїх громадян, так і наших також.

З 2001 р. ми знали, що є в Україні регіони з домінуванням російської мови. Знали, але нічого не робили, щоб захистити свідомість російськомовних українців від агресивної пропаганди кремля. І тому ця пропаганда завоювала свідомість наших громадян, а громадяни здали свої території. Порівняйте мапи російськомовних регіонів 2001 року та анексованих і окупованих територій України 2014 та 2022 р. Маємо абсолютне співпадіння територій «російськомовних» та анексованих і окупованих (рис.2).

Отже, варто визнати, що вчителі сусідньої білорусі, вчителі у Криму і на Сході України програли вчителям і пропагандистам рф.

Рис. 2. Геополітичний аспект «мовної» політики України

педагогів. Отже, досить скоро російські військові злочинці, які пройшли перенавчання в рамках спеціальної програми міністерства освіти рф, стануть «викладачами уроків історії, фізкультури та основ безпеки життєдіяльності» (Укрінформ, 2024). Україна має це знати і вже зараз готуватися жити в сусідстві з таким народом.

Мусимо також визнати, що українська педагогіка була надміру толерантною до засилля російської мови й культури навіть у часи своєї незалежності. Громадян України не вчили розпізнавати ознаки імперської ентропії, здатної, як свідчить історія, деформувати свідомість цілого народу.

А тим часом росія чітко копіює і відтворює імперські механізми контролю над свідомістю громадян – і в першу чергу – через школу та освіту.

Так само рф копіює і царські механізми формування «ідеального педагога», головною рисою якого має бути не професіоналізм, а «благонадійність» (рис.3).

Навіть представники російської педагогічної громадськості визнають те, що в рф відбувається катастрофа в системі освіти, де все «так чи інакше підкоряється одній меті – протистоянню Заходу». (FREEDOM, 2023), Крім того, російська влада агітує своїх військових, які за станом здоров'я не можуть більше воювати в Україні, перекваліфіковуватися на

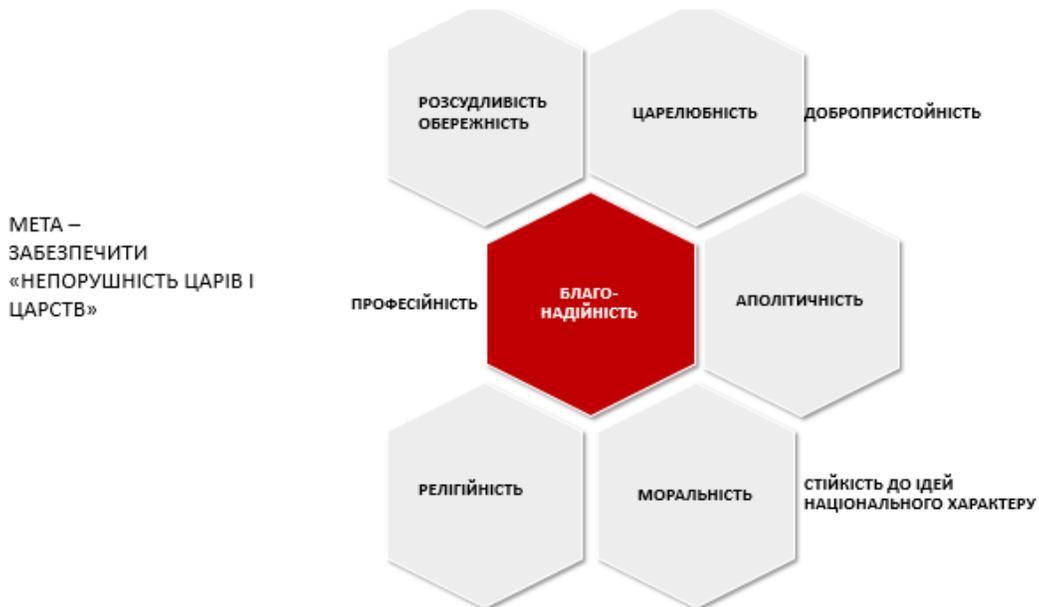

Рис. 3. Ідеал педагога Російської імперії (початок XX століття), який копіює сучасна рф

Заклади освіти України мали достатньо механізмів, аби протистояти агресії імперської росії у її гібридній війні проти України. Вони мали автономію, що передбачає самостійність, незалежність і відповідальність за результати педагогічних дій (рис.4).

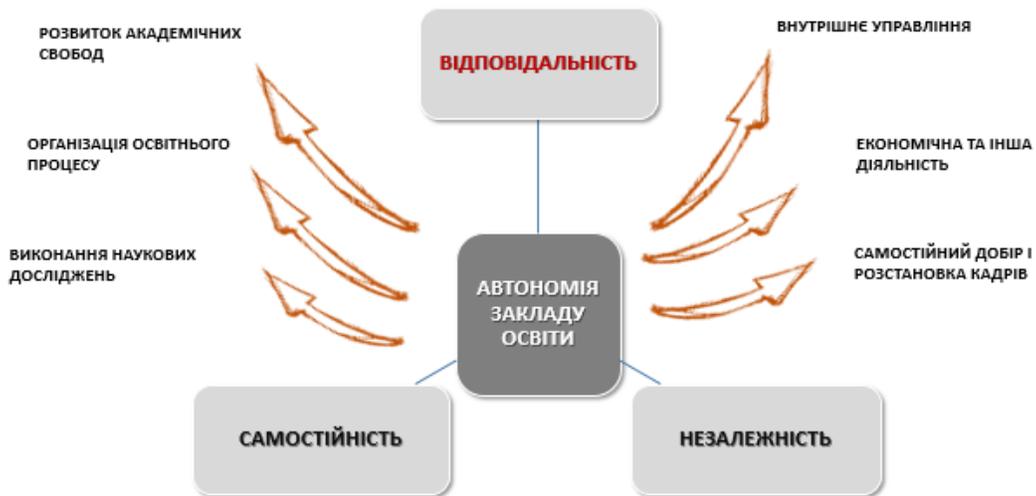
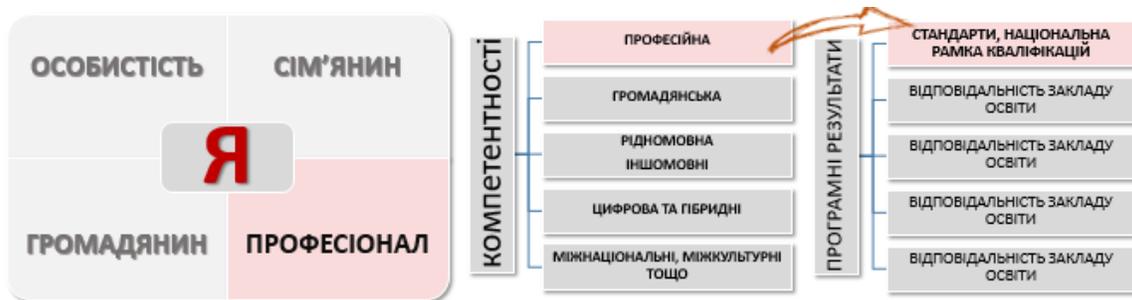

Рис.4. Автономія сучасних закладів освіти як принцип ухвалення рішень

Однак, давайте спробуємо розібратися, чи достатньо заклади освіти зробили для того, аби якісно підготувати нашу молодь до життя з таким сусідом як рф? Чи достатньо педагогічна громадськість доклала зусиль, аби підготувати молодь не лише до виконання професійних функцій, але й розвитку своєї особистості, створення сім'ї, життя в суспільстві, прийняття в усіх цих сферах свідомих відповідальних рішень? Чи усвідомлюють наші освітні менеджери, що відповідальність за якість не лише професійних, але й загальних компетентностей

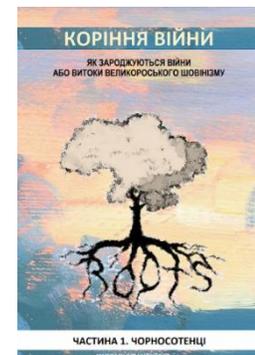

майбутніх фахівців, держава покладає саме на державні заклади освіти (рис.5).

Рис. 5. Автономія закладу освіти як відповідальність за якість соціогуманітарної підготовки молоді

Чи можете Ви і Ваші здобувачі освіти відповісти на найпростіші соціогуманітарні питання? Проаналізуйте час, який відведено у Вашому закладі освіти на соціогуманітарну підготовку молоді. Чи можете Ви сказати, що у Вашому закладі освіти було достатньо зроблено для підвищення якості соціогуманітарної освіти учнів і студентів? Чи можуть наші педагоги пояснити своїм учням і студентам найвідоміші риси українського національного характеру? Чи всі педагоги розуміють геополітичні наслідки неякісної соціогуманітарної підготовки молоді? Чи готові здобувачі освіти робити свідомий і відповідальний життєвий і політичний вибір? (табл.2).

Розуміючи труднощі і перепони сучасного освітнього менеджменту (програми, стандарти, рамки), що ускладнюють організацію якісної соціогуманітарної підготовки молоді, науковці розробили серію матеріалів для самоосвіти і проведення занять з громадянської освіти у закладах професійної та фахової передвищої освіти, підготували презентації й виступи для полегшення роботи кураторів, наставників, педагогів закладів професійної та фахової передвищої освіти (Український центр дуальної освіти, 2023).

Таблиця 2

Запитання для самооцінювання здобувачами освіти соціогуманітарної підготовки

Запитання	+/-	Запитання	+/-
Чи бажаєте Ви працювати за фахом?		Чи є накази, які громадянин України може не виконувати?	
Які читаєте суспільні/політичні газети, журнали?		Чи читали Ви Конституцію України?	
Чи дивитесь Ви суспільно-політичні передачі?		Чи читали Ви Біблію?	
Чи аналізуєте передвиборчі програми кандидатів?		Хто є носієм влади в Україні?	
Чи берете участь у виборах, якщо виникають труднощі з доступом до виборчої дільниці?		Чи можете пояснити, що значить «не зійшлися характерами»?	
Чи знаєте, що приніс українцям «Валуєвський указ»?		Чи можете чітко сформулювати мету виховання дитини у сім'ї?	
Чи знаєте, що таке «федералізація»?		Чи можете Ви керувати своїм життям?	
Чи знаєте Ви, що вивчають такі науки: політологія, релігієзнавство, педагогіка, психологія, соціологія, демографія?		Чи вважаєте Ви себе здатним упливати на життя країни?	
Чи знаєте Ви чим відрізняється автократія від диктатури?		Чи допомагає Вам заклад освіти стати: ефективною особистістю, щасливим сім'янином, активним громадянином?	

Отже, варто по-новому осмислити «три кити» педагогічної діяльності – навчання, виховання й розвиток особистості здобувача освіти. Освітні менеджери різних рівнів, гаранті освітніх програм, куратори, наставники, педагоги повинні: чесно оцінити негативні наслідки для України низького рівня соціогуманітарної освіти майбутніх фахівців; зрозуміти рівень відповідальності, покладений на них державою щодо забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців як успішних особистостей, відповідальних членів родини, активних і свідомих громадян демократичного суспільства; забезпечити налагодження у кожному закладі освіти системної роботи з підвищення рівня соціогуманітарних знань, умінь і навичок здобувачів освіти різних рівнів. Сподіваємося, що слухачі нашого Круглого столу зможуть отримати корисні знання для покращення соціогуманітарної підготовки молоді, головною метою якої є нині – формування самозарадності громадянина,

суспільства й держави. Ми маємо навчитися самі собі давати раду, не чекаючи допомоги від усього світу. Але цього не можна досягти без якісної соціогуманітарної освіти, за якість якої з нас неодмінно спитають суспільство та історія.

Список посилань

FREEДОМ (2023, 25 вересня). Кремль руйнує систему освіти в Росії – думка російського педагога. <https://uatv.ua/uk/kreml-rujnuye-systemu-osvity-v-rosiyi-dumka-rosijskogo-pedagoga/>

Radkevych, V., & Yershova, L. (2022). Status of preparedness of vocational education system to counter real and potential threats to national security and national interests of Ukraine in the conditions of external and internal challenges. *Professional Pedagogics*, 1(24), 4-17. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.4-17>.

UAinfo (2024, 14 грудня). «Війни виграють вчителі і священики»: Путін зганьбився фейковою цитатою Бісмарка. <https://uainfo.org/blognews/1702551880--viyni-vigrayut-vchiteli-i-svyashchenniki-putin-zganbivsya.html>

Yershov, M.-O. (2024). University autonomy in the context of optimising the network of higher education institutions. *Professional Pedagogics*, 2024, 1(28), 55-68. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.28.55-68>

Єршов, М.-О. (2021). Свобода як тренд сучасної ІТ-освіти. *The Scientific Heritage*, 72(72),4, 24-29.

Єршова, Л. (20154). *Трансформація виховного ідеалу в Україні (XIX – початок XX століття)*. Київський, Одеський, Харківський навчальні округи: монографія. Житомир: Видавець Євенок О.О. 642 с.

Єршова, Л. (2018). Трансформація системи цінностей учнівської і студентської молоді в контексті реформування вітчизняної професійної освіти. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*, 16, 162-168.

Єршова, Л. (2022). Витоки великороського шовінізму. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4132>

Кульчицький, С. В. (2011). Імперіалізм. В І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.] (ред.). *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс]. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. <https://esu.com.ua/pdf/file/13271.pdf>

Український центр дуальної освіти (2023). *Школа громадянина*.
<https://deu.com.ua/citizens-school/>

Укрінформ (2024, 29 січня). У Росії з учасників війни проти України готуватимуть шкільних учителів. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3819425-u-rosii-z-ucasnikiv-vijni-proti-ukraini-gotuvatimut-skilnih-uciteliv.html>

Єршова, Л. (2017). Мова й культура в контексті участі університетів у побудові миролюбного й відкритого суспільства. В *Цілі сталого розвитку: глобальні та національні виміри : Міжнар. наук.-практ. конф. (5-6 квіт. 2017 р.)*, (с. 287-289). Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму.

Єршова, Л. (2017). Формування особистості в негуманітарних вищих закладах освіти в умовах гібридної війни. В *Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців : V Всеукр. наук.-практ. конф. (30-31 берез. 2017 р.)*. Хмельницький: Хмельницький нац. ун-т. http://lib.iitta.gov.ua/707709/1/Konfer_HmelnytskijNU_2017_14-16.pdf

УДК 373.3/5.015.31:172.1

ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: УКРАЇНОЗНАВЧИЙ ПІДХІД

Олена Газізова,
кандидат історичних наук,
завідувач відділу українознавства в
науково-освітньому просторі
Науково-дослідного інституту українознавства,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-5353-5637
olena.gazizova@ukr.net

Анотація. У статті актуалізується увага на важливості формування українознавчої компетентності молоді як одного із ключових факторів безпеки української нації. Основним завданням українознавства як освітнього напрямку і як окремого навчального курсу є виховання в молоді високої патріотичної свідомості, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності та незалежності України.

Ключові слова: українознавство, патріотизм, національно-патріотичне виховання, професійна (професійно-технічна) освіта.

FORMATION OF PATRIOTIC CONSCIOUSNESS OF EDUCATION ACQUIRES OF PROFESSIONAL (VOCATION-TECHNICAL) EDUCATION INSTITUTIONS: UKRAINIAN STUDIES APPROACH

Olena Hazizova
Ph.D. in History
Head of the Department of Ukrainian studies in
scientific and educational space
and Popularization of Ukrainian Studies,
Research Institute of Ukrainian Studies, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-5353-5637
olena.gazizova@ukr.net

Abstract. The article focuses attention on the importance of the formation of Ukrainian studies competence of young people as one of the key factors of the security of the Ukrainian nation. The main task of Ukrainian studies as an educational direction and as a separate educational course is to educate young people with a high sense of patriotism, readiness to fulfill their civic and constitutional duty to protect the national interests, integrity and independence of Ukraine.

Keywords: Ukrainian studies, patriotism, national-patriotic upbringing, professional (professional-technical) education.

В умовах воєнної агресії РФ та інформаційно-психологічного впливу одним із головних завдань державної політики України має стати формування в молоді патріотичних цінностей, відданості загальнодержавній справі захисту та зміцнення країни, активної громадянської позиції.

Патріотичне виховання розпочинається з формування патріотичних поглядів. Знання про минуле і сучасне України складають ядро патріотичної свідомості і служать механізмом, який регулює і спрямовує діяльність особистості. Засвоєння знань – це тільки початок патріотичного виховання, яке обов'язково передбачає втілення їх у вчинки, у практичну діяльність. У процесі діяльності знання перетворюються у переконання, ставлення особистості до минулого і сучасного України, у вміння та готовність діяти (Мірошніченко, 2017).

Національно-патріотичне виховання учнівської молоді в умовах сучасних викликів потребує міждисциплінарного українознавчого підходу, який концептуально обґрунтований фундатором сучасного українознавства академіком П. Кононенком, і є однією з необхідних передумов формування національної ідентичності підростаючого покоління, підвищення рівня патріотизму українського суспільства. Вчений зазначав, що «українознавство – шлях до самопізнання й самотворення українства, здійснення ним своєї історичної місії. Воно органічно поєднує (синтезує) процеси пізнання, виховання й навчання, народної та академічної педагогіки, вітчизняного і зарубіжного досвіду, органічно переростає в українолюбство та українотворення» (Кононенко, 2005).

Петро Петрович Кононенко наголошував на особливій ролі українознавства у сфері виховання «...тільки воно може дати цілісний часопросторовий образ України і тим самим сформувати цілісний світогляд як патріотичний ідеал людини. Учні не варто закликати бути патріотами – їм необхідно всебічно показати, за що її можна любити й пишатися тим, що ти є її сином» (Кононенко, Кононенко 2008).

Завданням українознавчого підходу в системі національно-патріотичного виховання молоді є:

- а) виявити досвід поколінь та історичні уроки розвитку етнонації, української природи, мови, держави, культури, людини;
- б) тим самим сприяти аналізу тенденцій, закономірностей, причин та наслідків розвитку й проблем сучасності;
- в) формувати питомі риси громадян;

г) готувати покоління до самостійного життєвого вибору шляху та перспектив майбутнього, пізнання й самопізнання, творення й самотворення особистості, схильної і спроможної бути в гармонії з іншими людьми, з довкіллям, з власним “Я” (внутрішнім світом) і поєднувати особисті інтереси з громадськими, національно-державними та загальнолюдськими; сприяти виробленню високих суспільних, державних, гуманістичних, духовно-культурних ідеалів, визначенню морально-етичних та естетичних критеріїв і принципів життєдіяльності людей мудрого серця і гуманного розуму (інтелекту), патріотів-професіоналів світового рівня, творців засад громадянського суспільства в національній державі (Кононенко, Пономаренко, 2005).

Професійна підготовка – це особливий процес, метою якого є спеціально організована передача знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, у результаті освоєння яких вона може бути готовою до виконання певної професійної діяльності. Саме тому професійна підготовка майбутнього фахівця передбачає не тільки розвиток його розумових та творчих здібностей, але й засвоєння системи загальнолюдських, національно-патріотичних цінностей та понять. Сьогодні як ніколи актуальним є питання впровадження українознавчих практик національно-патріотичного виховання в закладах професійної освіти.

Важливу роль у цьому процесі відіграють законодавчі ініціативи, спрямовані на посиленні національних ціннісно-сміслових ідентитетів українського суспільства. В умовах сучасних викликів освітня політика спрямовується на реалізацію Закону України від 13 грудня 2022 р. N2834-IX «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (Закон України, 2022). В ньому національно-патріотичне виховання визначено як наскрізний виховний процес, спрямований на утвердження української національної та громадянської ідентичності, формування оборонної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України (Закон України, 2022).

Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 06. 06. 2022 № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16. 06. 2015 № 641» (МОН України, 2022). Серед основних складових національно-патріотичного виховання виокремлено громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне та екологічне виховання.

Метою визначено становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста та демократа, готового до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, виконання громадянських і конституційних обов'язків, формування активної позиції, утвердження національної ідентичності на основі духовно-моральних цінностей українського народу та самобутності (МОН України, 2022). На нашу думку, саме українознавча компетентність є одним із ключових факторів безпеки української нації, що проявляється у внутрішньому факторі – національній самоідентифікації, що втілюється у почуттях-цінностях – «Я – Українець» – «Ми – Українці». Сутність цих почуттях-цінностях полягає у дієвій причетності особистості до своєї нації, до роду, в широкому розумінні цього слова (рис. 1).

Рис. 1. Компетентнісний потенціал українознавства

Одним із важливих напрямів національно-патріотичного виховання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти є опис та поширення фактів про героїчні подвиги українських військовослужбовців, які мужньо боронять нашу державу та вшанування пам'яті ветеранів війни. Осмислення проблематики визначення феномену та природи героїзму в контексті сучасної російсько-української війни, значення історичної традиції вшанування пам'яті борців за незалежність та формування державної політики щодо вшанування героїв сприяє формуванню новітньої історичної пам'яті та стратегії національної безпеки держави в гуманітарній сфері. Важливими є українознавчі практики героїзації в закладах професійної (професійно-технічної) освіти України з метою формування національної ідентичності та підвищення рівня патріотизму молодого покоління.

Варто відзначити, що інтегративний характер українознавства сприяє формуванню дієвого усвідомленого патріотизму підрастаючого покоління: від

усвідомлення ціннісних ідеалів своєї родини, багатства і різноманіття рідного краю до усвідомлення ролі України в сучасному геополітичному просторі.

Поглиблення знань про рідну землю, про Україну, про рідну державу сприяє формуванню в молодого покоління усвідомлення необхідності бути корисними своїй країні, виховання любові і поваги до рідного краю, своєї держави, почуття патріотизму, національної гідності та гордості за свій народ, прагнення бути свідомим громадянином України і в разі потреби стати на захист своєї держави. Компетентнісний потенціал українознавства як окремої галузі знань, так і напрямного вектора сучасного освітнього дискурсу в рамках реалізації Концепції національно-патріотичного виховання сприяє формуванню соціально активної молоді з чітко визначеною громадянською позицією і високою патріотичною свідомістю, яка здатна інтегрувати різні галузі знань і набувати нові, життєво необхідні компетентності.

Список посилань

Верховна Рада України (2022, 13 грудня). Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>

Кононенко, П.П. (2005). Українознавство: підручник для вищих навчальних закладів. Київ, 2005. С. 6. 680 с.

Кононенко, П.П., Кононенко, Т.П. (2008). Українознавство XXI століття: Проблеми методології і шляхи їх розв'язання. К., 2008. С. 22. 40 с.

Кононенко, П.П., Пономаренко, А.Ю. (2005). Українознавство: Конспект лекцій. К.: МАУП, 2005. С. 6. 392 с.

Міністерство освіти і науки України (2022, 06 червня). Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641»: Наказ МОН України. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>

Мірошніченко, В. І. (2017). Патріотичне виховання майбутніх офіцерів-прикордонників у сучасних умовах. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. Харків, 2017. С. 14–16.

УДК 37.016

САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОЄКТІВ

Дар'я Вороніна-Пригодій,

науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і
навчання Інституту професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0003-0545-1727>
e-mail: voronina.pryhodii@gmail.com

Анотація. Міжнародні проєкти надають педагогам професійного навчання безцінні можливості для саморозвитку, професійного зростання та вдосконалення освітніх практик. Активна участь у таких проєктах дозволяє педагогам професійного навчання удосконалювати свої навички, розширювати світогляд і сприяти розвитку професійної освіти на глобальному рівні. Подолання пов'язаних з цим викликів потребує активних стратегій та інституційної підтримки, що забезпечують педагогам професійного навчання можливість максимально скористатися цим передовим досвідом.

Ключові слова: професійна освіта, педагог професійного навчання, саморозвиток педагога, міжнародний проєкт, здобувачі професійної освіти.

SELF-DEVELOPMENT OF VOCATIONAL TEACHERS IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL PROJECTS

Daria Voronina-Pryhodii,

Researcher at the Laboratory of Foreign Systems of Vocational Education and Training of the
Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

Abstract. International projects provide vocational teachers with invaluable opportunities for self-development, professional growth and improvement of educational practices. Active participation in such projects allows vocational teachers to improve their skills, broaden their horizons, and contribute to the development of vocational education on a global scale. Overcoming the challenges associated with this requires active strategies and institutional support to ensure that vocational teachers are able to maximize the benefits of this best practice.

Keywords: vocational education, vocational teacher, teacher self-development, international project, vocational education students.

Професійна (професійно-технічна) освіта (далі – П(ПТ)О) має вирішальне значення для економічного розвитку та розширення можливостей особистості. Для викладачів закладів П(ПТ)О саморозвиток є ключовим для підтримання високих стандартів освіти. Участь у міжнародних проєктах пропонує унікальні

можливості для зростання та розвитку, знайомлячи педагогів професійного навчання з кращими світовими практиками, різноманітними культурами та інноваційними методами викладання.

Міжнародні проєкти дозволяють викладачам закладів П(ПТ)О вивчати та впроваджувати найкращі практики з усього світу. Цей досвід може привести до вдосконалення методик викладання та покращення результатів навчання здобувачів професійної освіти. Робота в різноманітному середовищі підвищує культурну обізнаність та її розуміння, що є важливими навичками в сучасному глобалізованому світі. Участь у міжнародних проєктах сприяє налагодженню зв'язків з освітянами з усього світу, обміну знаннями та спільним зусиллям. Педагоги можуть отримати нові кваліфікації, сертифікати та навички, які розширюють їхнє професійне портфоліо та можливості кар'єрного зростання (Вороніна-Пригодій, 2022).

Залучення до безперервного навчання, наприклад, онлайн-курсів і семінарів, відвідування міжнародних конференцій та участь у дослідницьких проєктах може принести значну користь викладачам професійного навчання. Використання цифрових інструментів і вивчення іноземних мов також сприяє їхньому розвитку. Хоча існують такі виклики, як культурні відмінності, обмеженість ресурсів та мовні бар'єри, проактивні стратегії та інституційна підтримка можуть допомогти подолати ці перешкоди. Отже, міжнародні проєкти надають викладачам професійної освіти безцінні можливості для професійного зростання та вдосконалення освіти (Амеліна, & Вороніна, 2015).

Участь у міжнародних проєктах знайомить викладачів професійного навчання з різними культурними нормами та освітніми практиками, розширюючи їхнє розуміння та сприйняття різноманітності. Цей досвід допомагає викладачам розвивати більш інклюзивний підхід до освіти, що приносить користь здобувачам освіти з різним походженням. Крім того, залучення до найкращих світових практик може вдосконалити методику викладання та привести до кращих результатів здобувачів.

Міжнародні проєкти сприяють також створенню цінних можливостей для нетворкінгу, дозволяючи педагогам учасникам проєктів налагоджувати зв'язки з науковцями з різних країн. Ці зв'язки сприяють обміну знаннями та практиками, стимулюючи інновації у професійній освіті. Викладачі можуть отримати нові кваліфікації, сертифікати та навички.

Завдяки участі в міжнародних дослідницьких проєктах педагоги професійного навчання можуть значно підвищити свій професійний рівень. Незважаючи на такі виклики, як обмеженість ресурсів і мовні бар'єри, переваги міжнародних проєктів у підвищенні культурної компетентності та професійного розвитку є значними (Вороніна-Пригодій, 2023).

Спільні міжнародні проєкти спонукають до налагодженню робочих зв'язків. Ці глобальні мережі дозволяють педагогам професійного навчання ділитися ідеями, інноваційними методами викладання та передовим досвідом, збагачуючи їхні освітні підходи. Ознайомлення з різноманітними освітніми системами та методиками розширює світогляд викладачів і дає їм навички для вирішення різноманітних освітніх проблем. Таке професійне зростання відкриває подальші можливості для міжнародної співпраці.

Участь у міжнародних проєктах може призвести до отримання спеціалізованих сертифікатів і дипломів, визнаних у всьому світі. Ці кваліфікації покращують резюме педагога, роблячи його більш конкурентоспроможним у боротьбі за просування по службі та нові можливості працевлаштування. Крім того, викладачі можуть вивчати нові мови та культурні компетентності, що ще більше підвищує їхню здатність працювати в різноманітних середовищах та зі здобувачами професійної освіти різного походження (Radkevych et al., 2023).

Міжнародні проєкти часто включають спільні ініціативи з досліджень і розробок, надаючи педагогам професійного навчання досвід роботи в мультидисциплінарних і мультикультурних командах. Така співпраця сприяє обміну ідеями та найкращими практиками, що сприяє професійному зростанню та розвитку. В результаті викладачі стають більш ефективними педагогами і краще підготовленими до того, щоб зробити свій внесок у розвиток професійної освіти в усьому світі.

Існують різні **стратегії** ефективного саморозвитку педагогів професійного навчання через участь у міжнародних проєктах (Radkevych et al., 2024).

Безперервне навчання. Необхідно реєструватися на онлайн-курси, вебінари та семінари, що пропонуються міжнародними освітніми організаціями. Ці платформи надають доступ до передових знань та найкращих світових практик, що дозволяє викладачам бути в курсі останніх тенденцій та технологій у професійній освіті. Безперервне навчання гарантує, що педагоги професійного навчання залишаються в курсі досягнень у своїй галузі, вдосконалюють методи викладання та покращують результати здобувачів освіти.

Активна участь у міжнародних конференціях та семінарах. Ефективних є відвідування міжнародних конференцій та виступи на них з доповідями для обміну досвідом та навчатися у колег. Ці заходи надають педагогам професійного навчання платформу для демонстрації своєї роботи, отримання зворотного зв'язку та взаємодії зі світовою освітньою спільнотою. Участь у конференціях не лише підвищує професійну впізнаваність, а й сприяє поглибленню знань про професійну освіту.

Участь у міжнародних дискусіях та воркшопах, щоб отримати нові цілі викладання та наукового пошуку. Активна участь у таких заходах дозволяє

викладачам вивчати різні точки зору та інноваційні практики з усього світу. Семінари та інтерактивні заняття забезпечують практичний досвід навчання, сприяють розвитку навичок та практичному застосуванню нових методик. Завдяки таким заходам педагоги професійного навчання можуть налагодити цінні зв'язки з міжнародними колегами, що сприятиме майбутній співпраці та обміну знаннями.

Робота над міжнародними дослідницькими проєктами. Важливою є участь у дослідницьких ініціативах, спрямованих на вдосконалення професійної освіти. Це дозволяє педагогам професійного навчання працювати з експертами з усього світу, об'єднуючи різні погляди для вирішення спільних освітніх викликів. Така співпраця сприяє пошуку інноваційних рішень і передового досвіду, які можуть бути застосовані в усьому світі, підвищуючи якість професійної освіти. Беручи участь у міжнародних дослідницьких проєктах, викладачі професійної освіти можуть розширити свою професійну мережу, отримати нові перспективи та залишатися в авангарді освітніх досягнень. Така активна участь у дослідженнях і публікаціях сприяє постійному вдосконаленню професійної освіти, що приносить користь як викладачам, так і студентам у глобальному масштабі.

Публікації результатів досліджень у міжнародних журналах, щоб зробити свій внесок у глобальний пул знань. Публікації в авторитетних журналах не тільки підвищує видимість роботи викладача, але й поширює цінну інформацію, яка може бути корисною для освітян у всьому світі. Наукові статті в міжнародних журналах відображають педагогів професійного навчання лідерами думок у своїй галузі, відкриваючи можливості для подальших досліджень і співпраці.

Отже, міжнародні проєкти пропонують педагогам професійного навчання безцінні можливості для саморозвитку, професійного зростання та вдосконалення освітніх практик. Беручи активну участь у цих проєктах, викладачі можуть вдосконалити свої навички, розширити світогляд і зробити свій внесок у розвиток професійної освіти в усьому світі. Подолання пов'язаних з цим викликів вимагає активних стратегій та інституційної підтримки, які гарантують, що педагоги зможуть повною мірою скористатися цим збагачувальним досвідом.

Список посилань

Амеліна, С. М., & Вороніна Д. А. (2015). Особливості перекладу ветеринарної лексики з німецької та англійської мов українською. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки*, 215, 130-135.

Вороніна-Пригодій, Д. А. (2022). Європейський досвід державно-приватного партнерства зі створення програм працевлаштування та зайнятості молоді. *Інноваційна професійна освіта*, 1 (2), 50-52. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733359>

Вороніна-Пригодій, Д. (2023). Особливості підготовки викладачів професійних навчальних закладів у Німеччині. У *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* (с. 244–245). <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737727>

Radkevych, V., Pryhodii, M., Kruchek, V., Voronina-Pryhodii, D., & Kravets, S. (2023). Standardisation of vocational teacher training in Ukraine. *Professional Pedagogics*, 1(26), 94-102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>

Radkevych, V., Kruchek, V., Pryhodii, M., & Voronina-Pryhodii, D. (2024). Standards in vocational teacher education in Ukraine: problems and fields of tension. In T. Deissinger, O. Melnyk (Eds.) *Partnership-based governance and standardization of vocational teacher education in Ukraine* (pp. 261-291). wbv Publikation a business division wbv Media GmbH & Co. KG, Bielefeld. <https://dx.doi.org/10.3278/9783763976690>

УДК 377/378:[330.3-026.16]:355.01

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ У СОЦІОГУМАНІТАРНОМУ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Ольга Чадюк,

методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Луганській області

Анотація. Висвітлено сучасний стан соціогуманітарного розвитку здобувачів професійної освіти Луганщини. Охарактеризовано основні проблеми і перспективи соціогуманітарної освіти майбутніх фахівців. Представлено особливості застосування в закладах освіти особистісно орієнтованого підходу до організації навчання

Ключові слова: професійна освіта, соціогуманітарна освіта, соціогуманітарний розвиток, особистісно орієнтований підхід.

PROBLEMS AND CHALLENGES IN THE SOCIO-HUMANITARIAN DEVELOPMENT OF THE INDIVIDUAL

Olga Chadiuk,

methodologist of the Training and Methodological Centre
of Vocational Education in Luhansk Oblast

Abstract. The article highlights the current state of socio-humanitarian development of vocational education students in Luhansk region. The main problems and prospects of socio-humanitarian education of future specialists are described. The peculiarities of applying a personality-oriented approach to the organisation of education in educational institutions are presented.

Keywords: vocational education, socio-humanitarian education, socio-humanitarian development, personality-oriented approach.

Україна, як і будь-яка країна, яка переживає воєнний конфлікт, має свої унікальні виклики та проблеми у сфері соціогуманітарного розвитку в освіті.

Воєнний конфлікт обмежив доступ до освіти через зруйнування освітніх закладів, евакуацію населення та зміни у безпеці районів, зокрема і закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області. Здобувачі освіти та педагоги були змушені евакуюватися та переселятися через військові події, що вплинуло на навчання та нормальне функціонування освітніх установ. На сьогодні наш Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти здійснює організаційно-методичний супровід для належної організації освітнього процесу у 12 закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Проведений аналіз показує, на жаль, що всі ми маємо травматичний досвід від військових подій, це позначилось на психологічному стані і здатності до навчання та надання освітніх послуг. Тож наша система освіти потребує додаткової психологічної та педагогічної підтримки для учасників освітнього процесу.

Проблеми та виклики у соціогуманітарному розвитку особистості можуть виникати з різних причин і вимагати комплексного підходу для їх вирішення. Ось деякі з них:

- недостатня увага до розвитку соціогуманітарних компетенцій: деякі освітні програми сфокусовані переважно на технічних або наукових аспектах, залишаючи мало часу та ресурсів для розвитку соціогуманітарних навичок, таких як комунікація, міжособистісні взаємодії, критичне мислення та творчість;

- неоднорідність учнівського складу: в групах маємо різноманіття здобувачів освіти за рівнем знань, здібностей, інтересів та соціально-економічного статусу. Це створює виклики викладачам у впровадженні соціогуманітарних програм, оскільки потрібно забезпечити врахування потреб кожного здобувача освіти;

- технологічні зміни та цифрова трансформація: що ставить виклики перед освітою у впровадженні нових методів навчання та розвитку соціогуманітарних навичок, які враховують ці технологічні зміни;

- глобалізація та мультикультурне середовище: у сучасному світі здобувачі освіти зіштовхуються з різноманітністю культур, мов, традицій та цінностей. Це викликає необхідність розвитку соціогуманітарних компетенцій, які допоможуть їм ефективно взаємодіяти та співпрацювати в мультикультурному середовищі;

- зміна ролі викладача: з підвищенням значення самостійного навчання та самостійності здобувачів освіти, викладачі повинні переглянути свою роль з педагогічної точки зору;

- потреба у постійному самовдосконаленні.

Розв'язання цих проблем та викликів вимагає спільних зусиль всіх учасників освітнього процесу, а також впровадження інноваційних підходів та програм, які сприятимуть ефективному соціогуманітарному розвитку особистості кожного здобувача освіти.

Стан сучасного соціогуманітарного розвитку в закладах освіти можна описати через кілька ключових аспектів.

Особистісний підхід до навчання: сучасна освіта все більше акцентується на особистісному розвитку здобувачів освіти. Враховуються індивідуальні потреби, інтереси та здібності кожного здобувача. Зокрема, розвиток соціогуманітарних навичок, таких як спілкування, міжособистісна взаємодія, культурна та мовна компетенція, стає однією з ключових цілей.

Мультикультурна освіта: в освітніх програмах стараються врахувати різноманітність та підготувати здобувачів освіти до ефективного взаємодії у різних культурних середовищах. Розвиток соціогуманітарних навичок допомагає здобувачам освіти краще розуміти та оцінювати різноманіття суспільства.

Упровадження інноваційних методик: сучасні технології та підходи до навчання, такі як *blended learning*, *flipped classroom*, гейміфікація, проєктне навчання та інші, дозволяють більш ефективно розвивати соціогуманітарні навички здобувачів освіти.

Підвищення кваліфікації педагогів: важливим елементом сучасного соціогуманітарного розвитку є підвищення кваліфікації педагогів.

Загалом, стан сучасного соціогуманітарного розвитку в освіті відзначається зростанням уваги до особистісного розвитку здобувачів освіти, адаптацією освітніх програм до сучасних викликів суспільства та використанням інноваційних підходів до навчання.

Гуманітарна освіта відіграє важливу роль у розвитку особистості, формуванні критичного мислення та розумінні глибинних аспектів суспільства і культури. Тому на уроках використовується особистісний підхід до навчання.

Роль і значення особистісного підходу в професійно-технічній та фаховій освіті не можна недооцінити, оскільки цей підхід сприяє глибшому розвитку здобувачів освіти, підвищенню їхньої мотивації та успішності в навчанні, а також готує їх до професійної діяльності та взаємодії у сучасному суспільстві. Розглянемо ключові аспекти ролі і значення особистісного підходу:

Адаптація навчання до потреб здобувачів освіти: особистісний підхід дозволяє індивідуалізувати навчальний процес з урахуванням потреб, інтересів, здібностей та особливостей кожного здобувача освіти. Це сприяє ефективнішому засвоєнню матеріалу та розвитку професійних навичок.

Стимулювання саморозвитку та самореалізації: особистісний підхід активізує самостійність здобувачів освіти у процесі навчання та сприяє їхньому особистісному розвитку. Це допомагає їм краще зрозуміти свої цілі та потенціал, розвивати самооцінку та впевненість у власних силах.

Виховання громадянської свідомості та соціальної відповідальності: особистісний підхід сприяє формуванню громадянських якостей здобувачів освіти, таких як критичне мислення, толерантність, вміння працювати в команді та брати на себе відповідальність за свої дії.

Підвищення мотивації та інтересу до навчання: особистісний підхід дозволяє створити стимулююче та заохочуюче середовище для здобувачів освіти, що підвищує їхній інтерес до навчання та мотивацію до досягнення успіхів у вибраній професійній галузі.

Підготовка до роботи в реальних умовах: особистісний підхід дозволяє здобувачам освіти набути не лише теоретичних знань, а й практичних навичок та вмій, які необхідні для успішної професійної діяльності. Це досягається за рахунок практичних завдань та виробничої практики.

У цілому, особистісний підхід в професійно-технічній є важливим інструментом для формування готовності здобувачів освіти до реалізації себе у професійній діяльності, соціальному житті та особистому розвитку.

Упровадження особистісно-орієнтованого навчання у практику освітнього процесу вимагає відповідних методів і стратегій, щоб забезпечити ефективність цього підходу. В наших освітніх закладах використовуються наступні:

- диференціація навчання (полягає в адаптації матеріалу, завдань і методів навчання до рівня знань, інтересів та потреб кожного здобувача освіти);

- проєктне навчання (сприяє розвитку креативності, співпраці та розв'язанню завдань з урахуванням індивідуальних підходів);

- кооперативне навчання (передбачає роботу здобувачів освіти у групах для вирішення завдань та спільного навчання та сприяє розвитку комунікативних навичок, співпраці та взаємодії);

- інтерактивні технології (дозволяють створити інтерактивне навчання з можливістю індивідуалізації процесу навчання для кожного здобувача освіти);

- менторство та коучинг (педагог як викладач-ментор або коуч сприяє особистісному розвитку здобувачів освіти шляхом надання порад, підтримки та відстеження їхнього прогресу);

- рефлексія (проведення регулярної рефлексії дозволяє здобувачам освіти аналізувати свої досягнення, виявляти сильні та слабкі сторони, визначати цілі та шляхи до їх досягнення).

Подальші напрями та перспективи розвитку соціогуманітарного навчання в професійній та фаховій освіті орієнтовані на врахування сучасних тенденцій та вимог ринку праці, розвиток креативності та гнучкості мислення учнів, а також на зміцнення міждисциплінарного підходу. Ось деякі напрями та перспективи цього розвитку:

- інтеграція соціогуманітарних та технічних знань (важливо створювати програми навчання, які поєднують соціогуманітарні науки з технічними знаннями);

- акцент на розвиток м'яких навичок (окрім технічних навичок, важливо акцентувати увагу на розвитку м'яких навичок, таких як комунікація, креативність, критичне мислення, лідерство та співпраця);

- цифрові технології у соціогуманітарному навчанні (використання цифрових технологій, віртуальних середовищ та онлайн-ресурсів дозволяє розширити можливості навчання та зробити його більш доступним та ефективним);

- розвиток програм міждисциплінарного навчання (важливо створювати програми, які поєднують різні дисципліни, такі як гуманітарні науки, технічні науки, бізнес та менеджмент);

- створення платформ для професійного розвитку (використовувати платформи для навчання та професійного розвитку, які об'єднують здобувачів освіти, викладачів, фахівців та роботодавців), це сприятиме обміну знаннями, досвідом та сприятиме розвитку мережі професійних зв'язків;

- активна участь здобувачів освіти у соціальних та професійних проєктах.

Ці напрями та перспективи відкривають нові можливості для розвитку соціогуманітарного навчання в професійній та фаховій освіті, сприяючи формуванню висококваліфікованих та гнучких фахівців, здатних ефективно працювати у сучасному світі.

УДК 377/378:7/9

РОЛЬ МУЗЕЮ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Марія Загорулько,

кандидат філософських наук,
голова циклової комісії гуманітарних
та соціально-економічних дисциплін,
Комунальний заклад «Чернігівський базовий
фаховий медичний коледж» Чернігівської
обласної ради, м. Чернігів, Україна

Анотація. У статті висвітлюється роль музею закладу освіти у підвищенні ефективності гуманітарної підготовки, всебічно розвиненої особистості студента. Відвідування музею навчального закладу, написання науково-дослідної роботи за тематикою, дотичною історії навчального закладу, – все це мотивує студентів до навчання, спрямовує їх на досягнення майбутніх професійних успіхів, сприяє національно-патріотичному вихованню. Музей навчального закладу стає дієвим чинником підвищення ефективності навчання гуманітарної підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: музей закладу освіти, дисципліни гуманітарно-соціального циклу, всебічно розвинена особистість, ефективність навчання.

ROLE OF THE EDUCATIONAL INSTITUTION MUSEUM IN IMPROVING OF THE EFFICIENCY OF HUMANITARIAN TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS

Mariia Zahorulko,

Candidate of philosophical sciences,
head of the cycle commission of Humanitarians,
Social and Economical disciplines,
Municipal Institution “Chernihiv Basic Professional Medical College”
of Chernihiv Regional Council. Municipal,
Chernihiv, Ukraine

Abstract. The article highlights the role of the museum of the educational institution in increasing the efficiency of humanitarian training, a comprehensively developed personality. Visiting the museum of the educational institution, writing a

research paper on a theme related to the history of the educational institution – all this motivates students to study, directs them to achieve future professional success and contributes to a national patriotic education. The museum of the educational institution becomes an effective factor in increasing the efficiency of humanitarian training of future specialists.

Keywords: educational institution museum, Humanitarian and Social disciplines efficiency of training.

Підготовка висококваліфікованих майбутніх фахівців є пріоритетним завданням кожного закладу фахової передвищої та вищої освіти. У підготовці майбутніх фахівців гуманітарна складова набуває питомої ваги, оскільки дисципліни гуманітарно-соціального циклу сприяють формуванню творчої, всебічно розвиненої особистості студента, з яскраво вираженою індивідуальністю; апелюють до людяності та покликані розвивати у студентів людяність (Загорулько, 2024, с. 144).

На нашу думку, музеї закладів освіти сприяють підвищенню ефективності гуманітарної підготовки майбутніх фахівців, адже в них зібрані цінні матеріали з історії закладів освіти. Наприклад, у Комунальному закладі «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради функціонує музей коледжу. Збереження духовного зв'язку між старшим і молодшим поколіннями є одним із важливих аспектів підготовки молодих фахівців Чернігівського базового фахового медичного коледжу.

Як слушно зазначає Г. Фесенко (2024, с. 184-187), музеї:

- виконують роль зберігачів, хранителів і трансляторів культурної спадщини;
- формують якісний культурний простір;
- є своєрідним гуманітарним капіталом;

Для здобувачів освіти музей коледжу дійсно є духовним капіталом, адже знайомить студентів з історією навчального закладу, якому налічується більше 155-ти років. Чернігівський базовий фаховий медичний коледж є одним з найстаріших навчальних закладів в Чернігівській області, адже свій «родовід» веде від Чернігівської земської фельдшерської школи, заснованої в 1868 році.

Без сумніву, передача життєвого та історичного досвіду від одного покоління до іншого відбувається не тільки безпосередньо в ході навчально-виховного процесу через взаємодію викладачів та студентів, але також під час відвідування музею коледжу, який знайомить з його історією – не тільки з важливими віхами, але й вихованцями та викладачами, які залишили помітний слід в історії навчального закладу. В музеї можна ознайомитися з матеріалами, присвяченими

історії виникнення та розвитку закладу освіти, матеріалами з життя та творчого доробку його викладачів та випускників.

Незалежно від того, яку професію опановує здобувач освіти, він як майбутній фахівець має бути комунікабельним та ерудованим, знати закони функціонування суспільства й поведінки людини. Вивчення духовної спадщини, пов'язаної з історією своєї *alma mater*, допомагає формуванню його ерудованості з одного боку, а з іншого – сприяє більшій зацікавленості до навчання: як фахового, так і соціогуманітарного.

Якщо глибоко усвідомимо значення дисциплін соціогуманітарного циклу, то погодимось, що вони сприяють громадянській активності студентів – майбутніх розбудовників нашої держави; допомагають їм стати більш свідомими, всебічно розвиненими, людяними, любити Батьківщину, цінувати культурні традиції. Ці дисципліни формують також світогляд студентів. Також слід зазначити, що на першому році навчання у ході опанування гуманітарних дисциплін здобувачі освіти вчаться аналізувати, систематизувати, критично мислити; їм наголошують на тому, щоб знання формувались у певну систему знань, а не були окремо розпорошеними. Музей закладу освіти є однією з багатьох складових цієї системи знань.

Відвідування музею закладу освіти з оглядовою екскурсією, відвідування тематичних лекцій; написання науково-дослідної роботи за тематикою, дотичною історії навчального закладу, – все це мотивує студентів до навчання, спрямовує їх на досягнення майбутніх професійних успіхів, а також сприяє національно-патріотичному вихованню. Живі, яскраві приклади стають дієвим чинником підвищення ефективності навчання гуманітарної підготовки майбутніх фахівців. Роль музею закладу освіти у підвищенні ефективності гуманітарної підготовки майбутніх фахівців набуло особливого значення, коли держава зіткнулася з викликами воєнного часу та потребами підготовки молоді до повоєнного відновлення України.

Список посилань

Загорулько, М. Роль соціально-гуманітарних дисциплін у системі вищої освіти. В Особистість та освіта в умовах сучасних соціокультурних викликів: ціннісно-світоглядні та науково-методичні аспекти: матеріали науково-практичної конференції, (2024, 22 лютого), (с. 144-146). Дніпро: Україна.

Фесенко, Г. (2024, 22 квітня). Роль музеїв у формуванні культурного простору України. <https://www.kpi.kharkov.ua/archive/Conferences.pdf>

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ «ПОДОРОЖІ ДО ПРАДАВНИХ ХЛІБОРОБСЬКИХ КУЛЬТУР ТА ТРАДИЦІЙ СХІДНОЇ ЄВРОПИ», АРХЕОЕТНОПАРКИ І ПРОФОСВІТА

Олексій Трачук,

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник
відділу культурології НДІУ м. Київ, Україна
orcid.org/0000-0003-3490-8626
e-mail: oleksakolo@gmail.com

Анотація. Територія України – один з найстаріших центрів землеробства. Багато тисячоліть на цій землі жили землеробські племена – трипільські, тшинецькі, зарубинецькі, венедські, антські, древлянські та інші, удосконалюючи професійні навички наших предків. З огляду на це, є актуальним створення в інфраструктурі сіл підприємств, орієнтованих на працевлаштування сільського населення зокрема в сфері історії, етнографії, ремесел і туризму, що сприятиме популяризації професійної освіти та історії України серед місцевого населення та іноземних туристів.

Ключові слова: реконструкції, спадщина, туризм, ремесла, інновація.

INNOVATIVE PROJECT "JOURNEYS TO THE ANCIENT WHEAT CULTURES AND TRADITIONS OF EASTERN EUROPE", ARCHAEOETHNOPARKS AND PROFOSWITE

Oleksiy Trachuk

candidate of historical sciences, senior researcher
Department of Cultural Studies, Kyiv National University, Ukraine
orcid.org/0000-0003-3490-8626
oleksakolo@gmail.com

Abstract. The territory of Ukraine is one of the oldest centers of agriculture. For many thousands of years, agricultural tribes lived on this land - Trypil, Tshinets, Zarubynets, Veneds, Ants, Drevlyans and others, perfecting the professional skills of our ancestors. In view of this, it is urgent to create enterprises in the infrastructure of villages aimed at employment of the rural population, particularly in the field of history, ethnography, crafts and tourism, which will contribute to the popularization of professional education and the history of Ukraine among the local population and foreign tourists.

Keywords: reconstruction, heritage, tourism, crafts, innovation.

У кінці ХХ і на початку ХХІ ст. провідна світова громадськість акцентувала свою увагу саме на культурному туризмі і його основі – культурній спадщині. Наш проєкт на всіх етапах свого розвитку спрямовується на прикладне використання історико-археологічних, фольклорно-етнографічних, українознавчих досліджень, артефактів краєзнавчих, археологічних музеїв у туризмі. Наукові реконструкції

жител, кераміки, одягу, знарядь праці, традицій та вірувань, народної творчості епох енеоліту, доби бронзи, давніх слов'ян, Київської Русі до доби Козаччини.

Проєкт на першому етапі планується поширювати на Київську, Черкаську, Вінницьку, Кіровоградську, Одеську, Хмельницьку, Івано-Франківську, Тернопільську, Чернівецьку, Львівську області України, де буде реалізована співпраця з місцевими науковцями, органами самоврядування, районними та обласними адміністраціями. На другому етапі проєкт буде поширений по всіх областях України. Проєкт має перспективу розвитку в сусідніх країнах Європи, де мала місце в VI-III тис. до н.е. археологічна культура Трипілля-Кукутені – Молдова і Румунія.

Новизна проєкту полягає не тільки в збереженні, пам'яток історії і культури України, а й у відродженні в цілеспрямованому використанні реконструкції елементів культури давніх епох місцевими громадами для розвідку рідного краю. Наукові реконструкції спадщини наших предків будуються на місцевих ресурсах села, району, регіону по туристичному маршруту.

Ефективність проєкту ґрунтується на значному зростанні інтересу до України в Європі і світі. У довоєнний період туризм був однією з найбільших, якщо не найбільшою, галуззю світової економіки. Після перемоги в цій війні з рашиською ордою Україна через туризм відкриє себе для своїх громадян і для всього світу. Відомо, що 11% світових споживчих витрат, 5% усіх податкових надходжень і третину світової торгівлі є послугами туризму.

Туризм не тільки прямо або побічно охоплює більшість галузей економіки, зокрема промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, страхування, зв'язок, торгівлю, громадське харчування, житлово-комунальне господарство, сферу побутових послуг, культуру, мистецтво тощо, а й стимулює їх розвиток і створює робочі місця. Разом з тим важливими факторами розвитку туристичної галузі є природно-рекреаційний та історико-культурний потенціал країни.

Від функціонування туризму безпосередньо залежить життєдіяльність понад 40 галузей економіки і близько 10-15% населення України і є одним із найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки. Опосередковано туризм може забезпечити роботою ще 6-7% нашого населення, які мають отримати відповідну профосвіту. В той же час доцільно зазначити, що вартість створення одного робочого місця в туризмі в двадцять разів менша, ніж у промисловості.

Відповідно до доручення Кабінету Міністрів України Національною академією наук України розглянуто і підтримано (лист № 121/935-1 від 23.07.99) звернення Інституту археології НАН України щодо доцільності реалізації ініціативи українознавців ОГ "Товариство Коло-Ра" створення в с. Уляники

Київської області історико-археологічного науково-просвітницького комплексу, де буде представлена жива модель давніх поселень хліборобів Трипільської культури V-III тис. до н.е., поселення бронзового віку, селище слов'ян, давньоруське селище та козацький курінь. В поселеннях руками студентів, школярів будуть відтворені ремесла, знаряддя праці, помешкання, традиції та побут минулих поколінь.

Створення комплексу дозволить вивчати зв'язок прадавніх культур з Україною і відкрити духовні кладові наших пращурів (Трачук, 2023) для інших народів Європи і світу. Спираючись на міжнародний досвід (Данія, Німеччина, Англія, Польща) експериментальної археології, комплекс в с. Уляники дозволить поширювати практичні знання серед дітей шкільного віку та молоді про побут наших предків, прищепити зацікавленість до своєї історії під час навчання в закладах професійної освіти.

Крім надання туристичних послуг на туристичному ринку, проектом передбачається спектр реконструювання прадавніх українських ремесел: гончарне, ливарне, ткацьке, кожем'яцьке, столярне та інші. Ремесла являються мало витратним виробництвом. Штучно-унікальні та мало тиражовані вироби, орієнтовані на ринок сувенірів, крім того відповідають загальним потребам людини, а асортимент може широко варіюватись, тому завжди матиме попит.

Системне використання досліджень, гуманітарних та природничих наук в археопарку і на туристичних маршрутах інноваційного проекту «Подорожі до прадавніх хліборобських культур та традицій Східної Європи»: «Золотий вінок Київщини», «Золота підкова Черкащини», «Трипільська Україна» від Києва до Львова в досліджених нами 21 краєзнавчому музеї десяти областей Правобережної України кращі експонати наочно знайомлять з феноменом Трипілля і запрошують до подорожі в далеке і минуле рідного краю, українського народу (Трачук, 2008, с. 2).

Проект «Подорожі...» та його складова частина – археопарк на всіх етапах свого розвитку спрямовується на прикладне використання історико-археологічних, фольклорно-етнографічних досліджень (рис. 1).

Наукові реконструкції жител, кераміки, одягу, знарядь праці, традицій та вірувань епох енеоліту, доби бронзи, давніх слов'ян та Київської Русі (Трачук, 2005, с. 233). Українознавці НДІУ та науковці Інституту археології НАНУ розробили та видали альбоми реконструкцій археологічних джерел епох міді, бронзи та черняхівської культури: «Давні поселення України» (Відейко, 2000), «Давня кераміка України» (Рижов, 2001). В 2002, 2003 роках колективи авторів підготували і опублікували звіти досліджень трипільської, черняхівської та інших культур правого берега Дніпра в районі ур. Ріпниця – «Ржищівський археодрум» (Магомедов, 2004, с. 54-92).

Історико-археологічний культурно-просвітницький (українознавчий) комплекс — Археопарк біля с. Уляники Обухівського району на Київщині																			
Вивчення життя, побуту та духовної культури слов'ян від давніх часів до середньовіччя																			
Палеоліт			Неоліт			Енеоліт			Епоха бронзи		Залізний вік		Київська Русь		Середні віки				
Палеоекономіка						Культура від Трипілля						Соціологія							
Привласнювальна			Відтворювальна			Вірування	Святилиця	Поховання	Українська культура	Історія українського народу	Українська мова	Космогонія	Родоглемний лад	Звичаєво право	Автонність слов'ян	Війни кочівників та хліборобів			
Мисливство	Рибальство	Бортництво	Хліборобство	Тваринництво	Виробництво та спеціалізації														
1	2	3	4	5	6-24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35			
6	7	8	9	10	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Кераміка	Ткацтво	Кушнірство	Одяг	Деревообробка	Складуство	Обробіток кістки	Обробіток каменю	Металургія міді	Металургія бронзи	Металургія заліза	Залізообробка	Ковальство	Давня зброя	Козацька зброя	Прикраси, Кольорова металургія	Ремесла та промисли	Будівництво	Українська піч та кухня	Транспорт і торгівля

Рис. 1. Археопарк

Збирання археологічних, етнографічних, лінгвістичних та ін. джерел для зазначених проєктів привело до накопичення нами значних українознавчих матеріалів для серії монографій по історії України від неоліту до козацької доби, які можуть бути використані, як у туристичній галузі так і професійній освіті підготовки спеціалістів робітничих професій, зокрема з історії: житлобудування – 4 книги; війн – 3 книги; металургії міді, бронзи і заліза (одна видана) (Трачук, 2017) – 5 книг; ковальства – 3 книги; кераміки – 3 книги; хліборобства, тваринництва та харчування – 4 книги; ткацтва, виробів із каменю, кістки, дерева, скла – 4 книги; поховань, вірувань та святилиць – 4 книги; прикрас – 2 книги; торгівлі і транспорту – 2 книги; права – 2 книги та ін. Для підготовки та видання

названих книг у наступні роки плануємо долучити зацікавлених фахівців інститутів НАН України та університетів МОН України.

Список посилань

Відейко, М.Ю. (2000). *Давні поселення України*. (ч. I). Київ.

Магомедов, В.О., Шумова, О.В., & Трачук, О.В. (2004). Ржищівський археодром – 2: *Дослідження, конференції та експериментальні студії 2002-2004 років*, (с. 54–92). Київ: Академперіодика..

Ржищівський археодром (2002). *Археологічні дослідження та експериментальні студії 2000 - 2001*. Київ: Академперіодика.

Рижов, С.М., Бурдо, Н.Б., Відейко, М.Ю., & Магомедов, Б.В. (2001). *Давня кераміка України* (ч. I). Київ: Академперіодика.

Трачук , О. В. (2023). Українці, «... ми повинні зважати, що між нами і людністю неолітичної України лежить кілька перейденими нашими предками епох...». В *Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми ідентичності культурної спадщини України в умовах російсько-української війни та у повоєнний період»*. (2023, 25 травня), (с. 306-312). Київ.

Трачук ,О. (2008). Трипільська скарбниця. Путівник. Київ.

Трачук, О. В. (2005). Інноваційна пропозиція «Подорожі до прадавніх хліборобських культур та традицій Східної Європи». В *Science, innovation & regional development. Materials international forum (Lviv, Ukraine , 2005, 23–25 may)*, (р. 233-237), Lviv.

Трачук, О. В. (2017). *Чорна металургія в соціально-економічному житті східних слов'ян на території України (друга половина V–X ст.)*. Київ: Вид. О. Філюк, Центр учб. літ.

Трачук О. В. (2023). Про міжнародний проект України, Молдови і Румунії «Культура хліборобів Кукутені-Трипілья в Європі». *Всеукраїнська науково-практична конференція «Українознавство в системі національної освіти, науки, гуманітарної політики держави»* (Київ, 25 жовтня 2022 р.), (с. 101-108). Київ.

УДК 37.016

ГУМАНІЗАЦІЯ СОЦІО-ВИРОБНИЧИХ ВІДНОСИН У ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Микола Пригодій,

доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи
Інституту професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0001-5351-0002>
e-mail: prygodii@ukr.net

Анотація. Гуманізація соціальних і виробничих відносин у цифровому суспільстві актуальна проблема сьогодення. З огляду на швидкий розвиток цифрових технологій і їх вплив на життя суспільства, стає все більш очевидною потреба в збереженні людських цінностей, співчуття та взаєморозуміння. Цифрові технології можуть прискорювати виробництво, сприяти збільшенню продуктивності та полегшувати доступ до інформації і послуг. Проте вони також можуть створювати відчуття відчуження, втрати особистого контакту та підвищувати ризики щодо приватності й безпеки даних. Гуманізація соціальних і виробничих відносин означає збереження і посилення людських зв'язків та взаєморозуміння в умовах цифрової трансформації.

Ключові слова: соціально-виробничі відносини, цифрова трансформація суспільства, гуманізація освіти, гуманізація соціовиробничих відносин.

HUMANISATION OF SOCIAL AND PRODUCTION RELATIONS IN THE DIGITAL SOCIETY

Mykola Pryhodii,

Doctor of Pedagogical Sciences, professor,
Deputy Director for Research
of the Institute of Vocational Education
of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

Abstract. The humanization of social and industrial relations in the digital society is a pressing issue of our time. Given the rapid development of digital technologies and their impact on society, the need to preserve human values, compassion and mutual understanding is becoming increasingly evident. Digital technologies can speed up production, increase productivity, and facilitate access to information and services. However, they can also create feelings of alienation, loss of personal contact, and increase risks to data privacy and security. The humanization of social and industrial relations means preserving and strengthening human connections and understanding in the face of digital transformation.

Keywords: social and production relations, digital transformation of society, humanization of education, humanization of social and production relations.

Стрімкий розвиток цифрових технологій суттєво трансформував різні аспекти людського життя, в тому числі соціальні та виробничі відносини. Ця трансформація, приносячи численні переваги, водночас створює виклики, які необхідно вирішувати, щоб ці досягнення сприяли гуманізації суспільства. Гуманізація в цьому контексті означає просування людського добробуту, гідності та цінностей у соціальних і виробничих процесах (Пригодій & Васюченко, 2010).

Однією з ключових переваг цифрових технологій є їхня здатність покращувати комунікацію та зв'язок між окремими людьми та спільнотами по всьому світу. Платформи соціальних мереж, додатки та інші цифрові інструменти сприяють обміну ідеями, інформацією та культурним самовираженням у глобальному масштабі. Таке посилення зв'язків може сприяти кращому розумінню та співпраці між людьми з різним походженням (Гуржій et al., 2022).

Крім того, цифрові технології революціонізували виробничі процеси, що призвело до підвищення ефективності, продуктивності та інновацій. Автоматизація, штучний інтелект і аналіз даних спростили операції в різних галузях, що дозволило організаціям виробляти товари і надавати послуги більш ефективно. Це не лише покращило економічні результати, але й створило нові можливості для працевлаштування та підприємництва (Radkevych et al., 2023).

Однак, поряд з цими перевагами, поширення цифрових технологій викликає занепокоєння щодо їхнього впливу на добробут людини та суспільні цінності. Однією з головних проблем є ерозія приватності та особистої автономії в цифрову епоху. Збір та аналіз величезних обсягів персональних даних компаніями та урядами викликає занепокоєння щодо стеження, маніпуляцій та дискримінації.

Цифровий розрив посилює існуючу нерівність, оскільки доступ до технологій залишається нерівномірним у різних регіонах і соціально-економічних групах. Ті, хто не має доступу до цифрових інструментів, опиняються в невідгідному становищі, з точки зору освіти, зайнятості та громадянської участі, збільшуючи розрив між цифровою грамотністю та цифровою ізоляцією (Пригодій et al., 2023).

Іншою проблемою є зростання дезінформації та онлайн-екстремізму, якому сприяє вірусне поширення контенту через соціальні мережі та інші цифрові платформи. Неправдива інформація, мова ворожнечі та екстремістські ідеології можуть швидко поширюватися в Інтернеті, створюючи ризики для соціальної згуртованості, демократичних цінностей та індивідуального добробуту (Radkevych et al., 2024).

Щоб цифрові технології сприяли гуманізації суспільства, політики. Бізнес та представники громадянського суспільства повинні вирішувати ці проблеми шляхом поєднання регуляторних заходів, технологічних інновацій та соціальних втручань. Це включає в себе посилення регулювання захисту даних, сприяння

цифровій грамотності та ініціативам з інклюзивності, а також дотримання етичних стандартів у розробці та використанні цифрових технологій.

Крім того, існує потреба в розширенні суспільного діалогу та участі громадськості у формуванні розвитку і впровадженні цифрових технологій. Залучаючи різні зацікавлені сторони до процесів ухвалення рішень, можна забезпечити відповідність технологічного прогресу суспільним цінностям і сприяти загальному благу.

Гуманізація соціальних і виробничих відносин означає збереження та посилення людських зв'язків і взаєморозуміння в умовах цифрової трансформації. Це означає:

по-перше, збереження особистого контакту. Навіть у цифровому світі важливо підтримувати особистий контакт та взаємодію між людьми. Це може включати в себе організацію особистих зустрічей, використання відеоконференцій тощо;

по-друге, розвиток співробітництва та командної роботи. Використання цифрових інструментів для покращення співробітництва та командної роботи допомагає зберегти людський аспект у виробничих відносинах;

по-третє, збереження приватності та безпеки. Гуманізація включає в себе захист приватності та безпеки даних користувачів цифрових платформ. Це включає в себе розробку етичних та правових норм, які захищають інтереси людей;

по-четверте, розвиток емпатії та розуміння. У цифровому суспільстві важливо розвивати емпатію та здатність розуміти інші точки зору. Це допомагає зберегти людський аспект у виробничих та соціальних відносинах.

Отже, швидкий розвиток цифрових технологій пропонує величезний потенціал для підвищення добробуту людей і суспільного прогресу. Однак реалізація цього потенціалу вимагає вирішення проблем, пов'язаних з цими технологіями, і забезпечення їхнього застосування у спосіб, що сприяє гуманізації, гідності та соціальній справедливості. Вживаючи заходи для зменшення ризиків і максимізації переваг, можна використати силу цифрових інновацій для створення більш інклюзивного, справедливого і гуманного суспільства.

Список посилань

Radkevych, V., Kruchek, V., Pryhodii, M., & Voronina-Pryhodii, D. (2024). Standards in vocational teacher education in Ukraine: problems and fields of tension. In T. Deissinger, O. Melnyk (Eds.) Partnership-based governance and standardization of vocational teacher education in Ukraine (pp. 261-291). wbv Publikation a business

division wbv Media GmbH & Co. KG, Bielefeld.
<https://dx.doi.org/10.3278/9783763976690>

Radkevych, V., Pryhodi, M., Kruchek, V., Voronina-Pryhodi, D., & Kravets, S. (2023). Standardisation of vocational teacher training in Ukraine. *Professional Pedagogics*, 1(26), 94-102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>

Гуржій, А., Радкевич, В., & Пригодій, М. (2022). Методологічні засади цифровізації інформаційно-освітнього середовища закладу професійної освіти. *Нові технології навчання*, 96, 44-53.
<http://journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/317>

Пригодій М., & Васюченко П. (2010). Формування моделі фахівця – основа майбутньої професійної діяльності та ефективної підготовки до неї. In зб. мат. VI Міжн. наук.-практ конф «Наука в інформаційному просторі» (16-17 сентября 2010 года). http://www.confcontact.com/20100916/pe_prigod.htm

Пригодій, М. А., Гуржій, А. М., Гуменний, О. Д., Голуб, І. І., Пригалінська, Т. Г. & Волошин, А. М. (2023). Цифрові технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у воєнний та повоєнний час: навч.-метод. посібник. Інститут професійної освіти НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738690>

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ВПЛИВ НА СОЦІОГУМАНІТАРНИЙ РОЗВИТОК МОЛОДІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Олексій Терещенко

викладач першої категорії,
заступник директора з виховної роботи
Одеського фахового коледжу
транспортних технологій,
м. Одеса, Україна
<https://orcid.org/0009-0003-9360-9113>
e-mail: aleksey.oktt@gmail.com

Анотація. Сьогоднішнє суспільство підвищує вимоги до якості освіти та професійної підготовки. У цьому контексті, громадянське суспільство відіграє ключову роль у формуванні та підтримці соціогуманітарного розвитку здобувачів професійної, фахової передвищої та вищої освіти. Тема спрямована на розгляд цього важливого питання. Громадянське суспільство сприяє формуванню обґрунтованих виборів щодо майбутньої професійної кар'єри. Це досягається через розмаїття освітніх програм, курсів, майстер-класів та інших форм навчання, які надаються громадськими організаціями. За допомогою таких ініціатив молодь може більш глибоко оцінити свої інтереси та здібності, щоб зробити свідомий вибір щодо майбутньої кар'єри.

Ключові слова: соціогуманітарний розвиток, кар'єра, самореалізація, толерантність.

THE ROLE OF COMMON SUSPENDING IN THE FORM OF COMMON ACTIVITY AND VIVIDITY: INFLUENCE ON THE SOCIO-HUMANITARIAN DEVELOPMENT OF YOUTH IN THE INVENTORY SPACE

Oleksiy Tereshchenko

bank account of the first category,
intercessor of the director of the VR
Odessa Fakhov College
transport technologies,
m. Odessa, Ukraine

Abstract. Today's society promotes opportunities for education and professional training. In this context, community partnership plays a key role in shaping and supporting the socio-humanitarian development of professional, familial and educational development. The topic is directly addressed to this respectable eater. The community is preparing a mold of primed choices for a

future professional career. This is achieved through the development of educational programs, courses, master classes and other forms of education offered by large organizations. With the help of such initiatives, youth can better evaluate their interests and needs in order to make informed choices for their future careers.

Keywords: socio-humanitarian development, career, self-realization, tolerance.

Громадянське суспільство (далі – ГС) активно впливає на професійний розвиток здобувачів освіти шляхом створення сприятливого середовища для навчання та підтримки (практичні стажування, менторську підтримку, доступ до ресурсів та можливостей для розвитку навичок). Громадські організації також сприяють обміну знаннями та досвідом між студентами, викладачами та фахівцями, що сприяє підвищенню якості освіти.

ГС відіграє важливу роль у вихованні громадянської активності та відповідальності молодого покоління. Через участь у громадських ініціативах, волонтерських програмах та інших формах соціальної активності студенти й молодь здобувають не лише професійний досвід, але й розвивають ключові громадянські якості, такі як лідерство, співробітництво та соціальна відповідальність.

ГС впливає на формування критичного мислення здобувачів освіти. Через участь у дискусіях, дебатах та аналізі громадських проблем студенти навчаються розуміти складні соціальні процеси та шукати раціональні рішення. Критичне мислення є ключовою навичкою для активного участі у громадському житті та відповідальності поведінки. Надає можливості для самореалізації та розвитку соціальної ініціативи серед молоді. Це може включати створення гуртків, клубів та інших організацій, де студенти можуть реалізувати свої ідеї та впливати на соціальне середовище навколо себе. Сприяючи саморозвитку та лідерським якостям, громадські організації формують молоде покоління, готове до активної участі в громадському житті.

ГС сприяє розвитку міжкультурної толерантності та порозуміння здобувачів освіти шляхом організації міжкультурного обміну. Це дає змогу молоді поглибити свої знання про різноманітні культури і традиції. Розуміння й повага до інших культур є важливою складовою громадянської відповідальності та сприяє побудові гармонійного суспільства.

Перші згадки про громадянське суспільство з'явилися ще за античних часів. Саме тоді з'явилося усвідомлення того, що державний устрій повинен базуватися на принципах народовладдя, тобто демократії. Уперше поняття «громадянське суспільство» вжив Арістотель, під яким він розумів «суспільство вільних та освічених громадян». Однак у ті часи поняття «держава» та «громадянське суспільство» були тотожними. Відокремлення цих понять і сучасне трактування інституту громадянського суспільства започаткували в працях такі мислителі XVII

ст., як Г. Гроцій, Т. Гоббс, Дж. Локк та ін. Вагомий внесок у розвиток теорії громадянського суспільства зробили також Ж.-Ж. Руссо, Ш.Л. Монтеск'є, В. Гумбольдт, Д. Віко та ін. Сьогодні явище громадянського суспільства розглядається дуже широко з погляду філософії, політології, соціології та юриспруденції. Відповідно, існує низка визначень цього поняття, кожне з яких має право на існування та розкриває ті чи інші характеристики явища, що досліджується. У Юридичній енциклопедії та Великому енциклопедичному юридичному словнику наведено таке визначення: «Громадянське суспільство – це суспільство з розвиненими економічними, політичними, духовними та іншими відносинами і зв'язками, яке взаємодіє з державою та функціонує на засадах демократії і права. Побудова громадянського суспільства є метою суспільного розвитку, засобом всебічного забезпечення інтересів, прав та свобод людини і громадянина» (Слюсарчук, & Мітенко, 2021).

ГС називають також системою самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів і відносин, що забезпечують умови для реалізації приватних інтересів і потреб індивідів і колективів, для життєдіяльності соціальної й духовної сфер, їх відтворення та передачі від покоління до покоління. Ми схилиємося найбільше саме до цього визначення, адже суспільство може лише тоді вважатися по-справжньому громадянським та ефективно взаємодіяти з органами державної влади, коли в ньому розвинена мережа громадських організацій, адже саме тоді змінюється тип політичної культури, формуються конкретні цілі та шляхи їх досягнення, налагоджується діалог з державними органами та зростає рівень громадянської свідомості населення, без якої існування громадянського суспільства неможливе. На думку В.Ф. Погорілка, «громадянським суспільством вважається, як правило, соціально неоднорідне, структуроване (стратифіковане) суспільство, що є відносно незалежним від держави. Основною рисою такого суспільства є те, що його члени – вільні і рівноправні люди, кожному з яких держава забезпечує юридичні можливості бути власником та брати активну і всебічну участь у політичному житті». А.М. Колодій у працях зазначає три найголовніші ознаки, які характеризують громадянське суспільство, а саме: 1) демократичність; 2) соціальна спрямованість; 3) урегульованість соціально справедливим правом (Левенець, 2006)

Ці аспекти доповнюють важливість виховання громадянської активності та відповідальності у формуванні якісної особистості та активного громадянина.

Отже, громадянське суспільство відіграє невід'ємну роль у соціогуманітарному розвитку здобувачів професійної, фахової передвищої та вищої освіти. Шляхом сприяння формуванню обґрунтованих виборів, підтримки професійного розвитку та виховання громадянської активності громадські

організації сприяють розвитку якісної та відповідальної молоді, яка здатна внести значний внесок у розвиток суспільства.

Список посилань

- Громадянське суспільство. ВІКІ:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Громадянське_суспільство
- Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» (2002, 26 грудня).
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>
- Закон України «Про Службу безпеки України» (1992, 25 березня).
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
- Конституційне право України / за ред. Ю.М. Тодики, В.С., Журавського. Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2002. 544 с.
- Конституція України (1996, 28 червня).
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
- Левенець, Ю.А. (2006). *Держава у просторі громадянського суспільства*. Київ: Освітня книга.
- Офіційний сайт Одеського фахового коледжу транспортних технологій. URL:
<https://www.oktt.od.ua/>
- Слюсарчук, І., & Мітенко, О. (2021). Роль громадянського суспільства в забезпеченні національної безпеки України. *Кримінальне право*, 2, 194-199.
- Сутність та різновиди громадянського суспільства. Думки з приводу. Авторський сайт Антоніни Колодій : веб-сайт. URL:https://political-studies.com/?page_id=178 (дата звернення: 13.12.2020).
- Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» (2016, 14 березня).
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016> (дата звернення: 07.09.2020).
- Шемшученко, Ю.С. (ред.) (1998). *Юридична енциклопедія* : у 6 т. Т. 1. А–Г. Київ : Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана.
- Шемшученко, Ю.С. (ред.) (2007). *Великий енциклопедичний юридичний словник*. Київ : Юридична думка.

ОБГОВОРЕННЯ

СОЦІОГУМАНІТАРНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Модератор:

Єршова Людмила Михайлівна,
доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з науково-експериментальної роботи,
Інститут професійної освіти НАПН України

Андрієвська Наталія Геннадіївна, методист виховної частини,
Харківський фаховий коледж спорту

Афонова Тетяна Олексіївна, методист, Комунальний заклад
"Голованівський професійний ліцей Кіровоградської обласної ради"

Бабіч Олександра Максимівна, заступник директора з навчально-
виховної роботи, Олександрійський професійний аграрний ліцей

Байбузан Вікторія Борисівна, заступник директора з виховної роботи,
Професійно-технічне училище №16 м. Мала Виска

Баранова Анна Вікторівна, завідувач відділення, КЗ СОР "Сумський
фаховий медичний коледж"

Барановська Тетяна Іванівна, методист, Державний навчальний заклад
"Олександрійський професійний ліцей"

Береш Олеся Іванівна, заступник директора з навчально-виховної роботи,
Комунальний заклад "Білківський професійний аграрний ліцей" Закарпатської
обласної ради

Бібік Юлія Володимирівна, заступник директора з виховної роботи,
викладач, Класичний фаховий коледж Сумського державного університету

Бідова Наталія Петрівна, практичний психолог, Таращанський технічний
та економіко-правовий фаховий коледж

Білай Дмитро Валерійович, заступник директора, ПТУ №31 м.
Полтава

Білоіваненко Світлана Василівна, заступник директора з навчально-
виховної роботи, ПТУ17

Богданова Алла Миколаївна, заступник директора з виховної роботи,
Маринівський професійний аграрний ліцей

Божкевич Яна Борисівна, заступник директора з виховної роботи,
Кам'янський енергетичний фаховий коледж

Бондаренко Оксана Євгеніївна, майстер виробничого навчання, Державний навчальний заклад "Олександрійський професійний ліцей"

Бурлачка Марина Сергіївна, заступник директора з виховної роботи, Краматорський фаховий коледж технологій та дизайну

Ведь Зоя Борисівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДНЗ "Полтавський політехнічний ліцей"

Висицька Світлана Миколаївна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ВСП "Донбаський аграрний фаховий коледж Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля"

Вітовщик Олена Анатоліївна, заступник директора з виховної роботи, Відокремлений структурний підрозділ "Новокаховський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного"

Вовненко Світлана Василівна, координатор центру кар'єри, ДНЗ "Звенигородський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів"

Вороневич В'ячеслав Володимирович, заступник директора з виховної роботи, Вище професійне училище №1 м. Рівне

Гайдидей Олександр Миколайович, заступник директора з навчально-виховної роботи, Попаснянський професійний ліцей залізничного транспорту

Гапотченко Андрій Сергійович, заступник директора з навчально-виховної роботи, Відокремлений підрозділ «Регіональний центр професійної освіти Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Гетьманець Олена Олександрівна, викладач, Державний навчальний заклад «Олександрійський професійний ліцей»

Градова Наталія Григорівна, психолог, ДПТНЗ "Рокитнянський професійний ліцей"

Гребенюк Ганна Михайлівна, заступник директора з виховної роботи, КПЛ ім. А. С. Макаренка

Грек Ірина Олексіївна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДНЗ "КЦПОММ"

Гринь Юрій Олександрович, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДНЗ "Полтавський центр професійно-технічної освіти"

Губіна Олена Геннадіївна, соціальний педагог, ДНЗ "Центр легкої промисловості та побутового обслуговування населення м. Житомира"

Гузинець Наталія Семенівна, методист, Комунальний заклад "Білківський професійний аграрний ліцей" Закарпатської обласної ради

Демиденко Сергій Володимирович, заступник директора з навчально-виховної роботи, Міжрегіональний центр професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців м. Хорол, Полтавська область

Деркач Оксана Миколаївна, заступник директора з виховної роботи, Шацький лісовий фаховий коледж ім. В. В. Сулька

Доломан Тетяна Миколаївна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Зеленодольський професійний ліцей

Дорчинець Віта Петрівна, практичний психолог, Комунальний заклад "Білківський ПАЛ" Закарпатської обласної ради

Дугніст Лариса Петрівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Полтавський фаховий коледж транспортного будівництва

Євгеній Кучерявий, заступник директора з виховної роботи, Ужгородське ВПУ торгівлі та технологій харчування

Жук Олеся Миколаївна, вихователь, Харківський фаховий коледж спорту

Замкова Галина Павлівна, завідувач навчально-методичним кабінетом, Рогатинський аграрний фаховий коледж

Зінько Іванна Миколаївна, викладач, Тербовлянський фаховий коледж культури і мистецтв

Зюкова Людмила Іванівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДПТНЗ "Дніпровський центр професійно-технічної освіти" ім. Д.К. Заболотного

Квас Наталія Миколаївна, заступник директора з навчально-виховної роботи ДНЗ «Запорізький центр професійно-технічної освіти водного транспорту»

Кобилянська Світлана Олександрівна, заступник директора з виховної роботи, ВСП "Чернівецький фаховий коледж ЛНУП"

Ковальчук Олександр Григорович, викладач історії, ДНЗ "Олександрійський професійний ліцей"

Козин Лариса Володимирівна, кандидат економічних наук, заступник директора з навчально-виробничої роботи, Вище художнє професійне училище №3 м. Івано-Франківська

Кондратенко Іван Іванович, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДНЗ "Полтавське вище міжрегіональне професійне училище"

Корольова Олена Павлівна, практичний психолог, в.о. заступника директора з навчально-виховної роботи, Державний навчальний заклад "Мирноградський професійний гірничий ліцей"

Корсіков Дмитро Олексійович, викладач, Державний навчальний заклад "Слобожанський регіональний центр професійної освіти"

Кравцова Вікторія Іванівна, в.о. заступника директора з навчально-виховної роботи, викладач, Гайворонський професійний аграрний ліцей

Кравченко Володимир Володимирович, методист, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Луганській області

Кравченко Ольга Вікторівна, заступник директора з виховної роботи, ВСП "Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського"

Красноход Наталія Іванівна, старший майстер, ДПТНЗ "Полтавське вище професійне училище ім.А.О.Чепіги"

Крупеніна Катерина Владиславівна, заступник директора з виховної роботи, Лисичанський професійний торгово-кулінарний ліцей

Кузнєцова Олена Ігорівна, заступник директора, Державний навчальний заклад "Сєвєродонецький професійний ліцей"

Кулик Тетяна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Багатопрофільний регіональний центр професійної освіти у Черкаській області

Куриленко Олександр Сергійович, заступник директора з навчально-виховної роботи, Привільський професійний ліцей

Кушнір Ірина Степанівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Рокитнівський професійний ліцей

Лавріна Ірина Володимирівна, завідувач денної форми навчання, викладач, Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»

Лебеденко Сергій Олександрович, заступник директора з навчально-виховної роботи, Державний навчальний заклад "Запорізький професійний торгово-кулінарний ліцей"

Лебедєва Ангеліна Володимирівна, вихователь, Вінницький транспортний фаховий коледж

Лебединська Ольга Вікторівна, методист, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Луганській області

Литвинець Марина Вікторівна, практичний психолог, Професійно-технічне училище № 50 м. Карлівка

Лісова Марина Анатоліївна, заступник директора з виховної роботи, ВСП "Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету "Чернігівська політехніка"

Лобач Альона Олександрівна, заступник директора, керівник Центру кар'єри, Рокитнівський професійний ліцей

Лобода Тетяна, ДПТНЗ, магістр, соціальний педагог, "Білоцерківське вище професійне училище будівництва та сервісу"

Лозовська Марія Миколаївна, методист, Заболотненське ВПУ№31

Люта Юлія, заступник директора з навчально-виховної роботи, Вище професійне училище №7 м.Кременчука

Маргошина Неля Валеріївна, викладач, керівник Центру Кар'єрного розвитку, старший викладач, ДНЗ "Хмельницький центр ПТО сфери послуг"

Мартинovich Яна Іванівна, заступник директора з виховної роботи, ДПТНЗ "Дубровицький професійний ліцей "

Мартинчук Світлана Вікторівна, кандидат історичних наук, заступник керівника з виховної роботи , викладач-методист, ВСП "Сарненський педагогічний фаховий коледж Рівненського державного гуманітарного університету"

Маслей Оксана Федорівна, заступник директора з виховної роботи, викладач вищої категорії, Комунальний заклад "Міжгірський професійний ліцей" Закарпатської обласної ради

Матюк Людмила Василівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Відокремлений структурний підрозділ "Любешівський технічний фаховий коледж Луцького національного технічного університету"

Маціук Ірина Володимирівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДПТНЗ "Сокальський професійний ліцей"

Мельниченко Людмила Володимирівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДНЗ "Житомирське вище професійне технологічне училище"

Мозолєвська Анастасія Володимирівна, практичний психолог, Професійно - технічне училище № 44 м. Миргорода

Мошенська Наталія Валеріївна, заступник директора з виховної роботи, Харківський фаховий коледж спорту

Мунтян Тетяна Олексіївна, заступник директора, ОКУ "Білгород-Дністровський медичний фаховий коледж"

Наєвська Наталія Миколаївна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Державний навчальний заклад "Професійно-технічне училище №40 м. Новоукраїнка"

Наливка Світлана Валентинівна, заступник з виховної роботи, Чутівське професійно-технічне училище №55

Новицька Вікторія Владиславівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, КЗ "Херсонський фаховий коледж культури і мистецтв" ХОР"

Носач Валентина Володимирівна, керівник Центру розвитку кар'єри, Вище професійне гірничо-будівельне училище

Носкова Ірина Григорівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ВПУ 92 м.Севєродонецька

Овчиник Тетяна Анатоліївна, викладач, Лозівський центр професійної освіти Харківської області

Оніщенко Оксана Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент, заступник директора з гуманітарної освіти та виховання, КЗ "Чернігівський базовий фаховий медичний коледж" Чернігівської обласної ради

Орлова Вікторія Володимирівна, в.о. директора, Рубіжанський професійний хіміко-технологічний ліцей

Осадча Ліліана Анатоліївна, викладач, Комунальний заклад освіти "Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей" Дніпропетровської обласної ради"

Охріменко Людмила Василівна, соціальний педагог, ДНЗ "Звенигородський ЦППРК"

Павлова Анна Станіславівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Професійно-морський ліцей Херсонської державної морської академії

Павловська Анастасія Олександрівна, викладач, Відокремлений структурний підрозділ "Березівське вище професійне училище Національного університету "Одеська політехніка"

Панчошка Лариса Василівна, заступник директора з виховної роботи, ПТУ- 56 с. Яреськи

Пащенко Олена Сергіївна, бібліотекар, КЗ "Дніпровське вище професійне училище будівництва"

Перловська Марина Вікторівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Золотівський професійний ліцей

Петрів Лілія Мирославівна, заступник директора з виховної роботи, Вище професійне училище №7 м. Калуша

Петровська Тетяна Петрівна, заступник директора з виховної роботи, Липковатівський аграрний фаховий коледж

Плескач Наталя Вікторівна, заступник директора з виховної роботи, "Київський професійний коледж цивільного будівництва"

Попова Валентина Вікторівна, доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання, Інститут професійної освіти НАПН України

Простокішіна Оксана Василівна, практичний психолог, ДНЗ" Тернопільський центр професійно-технічної освіти"

Пташник Наталя Броніславівна, старший майстер, викладач предметів професійно-теоретичної підготовки, Тернопільське вище професійне училище сфери послуг та туризму

Пульбер Алла Іванівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Сокирянське вище професійне училище

Рожкова Тетяна Дмитрівна, методист, ЗП(ПТ)О Регіональний центр професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного сервісу

Руснак Людмила Василівна, магістр, заступник директора, Чернівецький професійний ліцей залізничного транспорту

Самелюк Наталія Володимирівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Державний навчальний заклад "Лисянський професійний аграрний ліцей"

Скиба Марія Павлівна, заступник директора з виховної роботи, Ужгородське вище комерційне училище ДТЕУ

Склярова Тетяна Дмитрівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДНЗ "Сєвєродонецьке вище професійне училище"

Старовойт Діана Олександрівна, координатор Центру кар'єри, Білоцерківський фаховий коледж сервісу та дизайну

Стеценко Юлія Володимирівна, заступник директора з виховної роботи, ДПТНЗ "Полтавський професійний ліцей транспорту"

Суріна Тетяна Вікторівна, методист, НМК ПТО у Кіровоградській області

Талімончук Олександр Григорович, заступник директора з виховної роботи, ВСП "Рівненський фаховий коледж НУБіП України"

Тимошенко Кристина Анатоліївна, заступник директора з виховної роботи, Дніпровський транспортно-економічний фаховий коледж

Ткач Наталія Олександрівна, заступник директора з виховної роботи, Державний професійно-технічний навчальний заклад «Чернівецький професійний будівельний ліцей»

Ткач Оксана Василівна, заступник директора з виховної роботи, ВСП "Нікопольський фаховий коледж Українського державного університету науки і технологій"

Ткаченко Ніна Григорівна, методист, НМЦ ПТО у Харківській області

Толкуща Любов Вікторівна, заступник директора з виховної роботи, ДНЗ "Знам'янський професійний ліцей"

Турчиняк Наталія Володимирівна, заступник директора з навчально-виробничої роботи, ДНЗ "Львівське ВПХУ"

Феногенова Катерина Володимирівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Рубіжанський професійний хіміко-технологічний ліцей

Хандога Катерина Вікторівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Державний навчальний заклад "Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище"

Хмелинська Алла Юріївна, заступник директора з навчально-виробничої роботи, Професійно-технічне училище №88

Цампер Людмила Валеріївна, завідувач навчально-методичним кабінетом, ВСП «Дубенський фаховий коледж культури та мистецтв РДГУ»

Цибина Ірина Миколаївна, заступник директора з освітньо-виховної роботи, викладач, Комунальний заклад "Харківський фаховий вищий коледж мистецтв" Харківської обласної ради

Цимбаліста Ольга Романівна, заступник директора з виховної роботи, днз "Гадяцьке вище професійне аграрне училище"

Чумак Анастасія Іванівна, методист, Регіональний центр професійної освіти ім. О.С. Єгорова

Шаталова Любов Михайлівна, заступник директора, КЗ "Берегівський ПЛСП" ЗОР,

Швець Ірина Сергіївна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Комунальний заклад професійної (професійно-технічної) освіти "Київський професійний коледж технологій та дизайну")

Шевченко Людмила Іванівна, практичний психолог, Харківський фаховий коледж спорту

Шелест Людмила Яківна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДДНЗ "Решетилівський професійний аграрний ліцей імені І. Г. Боровенського"

Широка Валентина Михайлівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ПТУ №44 м. Миргорода

Шпилько Юлія Сергіївна, методист, НМЦ ПТО у Дніпропетровській області

Штанько Олена Василівна, магістр, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДНЗ "Гадяцьке аграрне училище"

Шубіна Галина Олександрівна, соціальний педагог ВСП "Брянківський фаховий коледж Державного закладу "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"

Щербина Тетяна Олександрівна, викладач, Кропивницьке вище професійне училище

Якименко Ірина Олександрівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДПТНЗ "Полтавське ВПУ ім. А.О.Челігі"

Яковчук Таїсія Вікторівна, заступник директора з виховної роботи, ВСП "Хотинський фаховий коледж ЗВО "Подільський державний університет

Ярема Наталія Володимирівна, заступник директора з виховної роботи, ДНЗ "Уманський ПАЛ"

Ярич Ігор Ярославович, методист, Державний навчальний заклад "Вище професійне училище №34 м. Стрий"

Ясінська Олена Володимирівна, заступник директора з виховної роботи, "Піщанобридський професійний аграрний ліцей" Кіровоградської обласної ради

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: ДОСВІД, ВИКЛИКИ Й ЗАВДАННЯ

Модератор:

Субіна Оксана Вікторівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти і навчання, провідний науковий співробітник лабораторії дистанційного навчання, Інститут професійної освіти НАПН України

Бритвак Валентина Юріївна, в.о. заступника директора з навчально-виховної роботи, Комунальний заклад "Берегівський професійний ліцей сфери послуг" Закарпатської обласної ради

Гичко Наталія Григорівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Колківський центр професійної освіти

Голуб Іван Іванович, науковий співробітник науково-організаційного відділу, Інститут професійної освіти НАПН України

Жмура Олена Іванівна, методист, Державний професійно-технічний навчальний заклад "Яготинський центр професійно-технічної освіти"

Запара Світлана Олексіївна, викладач, Комунальний заклад "Харківський фаховий вищий коледж мистецтв" Харківської обласної ради

Заславська Євгенія Львівна, заступник директора з виховної роботи, ВСП "Фаховий коледж промислової автоматики та інформаційних технологій Одеського національного технологічного університету"

Керносенко Олена Володимирівна, методист, ДПТНЗ "Привільський професійний ліцей"

Корсікова Катерина Геннадіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджмент, Комунальний заклад "Харківська гуманітарно-педагогічна академія" Харківської обласної ради

Костик Віталій Васильович, заступник директора з виховної роботи, Комунальний заклад "Харківська гуманітарно-педагогічна академія" Харківської обласної ради

Ладигець Ірина Михайлівна, заступник директора, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Закарпатській області

Мовнар Аліна Михайлівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Комунальний заклад "Тячівський професійний ліцей" Закарпатської обласної ради

Москва Людмила Романівна, викладачка суспільних дисциплін, Рогатинський аграрний фаховий коледж

Мостова Юлія Валеріївна, магістр, заступник директора, Рубіжанський професійний хіміко-технологічний ліцей

Притуляк Тетяна Семенівна, заступник директора з гуманітарної освіти та виховання, Комунальний заклад "Балтський педагогічний фаховий коледж"

Ролдугіна Марина Валеріївна, методист, КЗ "Берегівський ПЛСП" ЗОР

Романов Леонід Анатолійович, кандидат педагогічних наук, завідувач науково-організаційного відділу, Інститут професійної освіти НАПН України

Рябокінь Сергій Сергійович, директор, Красноградський педагогічний фаховий коледж Комунального закладу "Харківська гуманітарно-педагогічна академія" Харківської обласної ради

Самойленко Світлана Миколаївна, методист, Комунальний заклад професійної (професійно-технічної) освіти "Київський професійний коледж артдизайну"

Толок Євген Олександрович, Інженер з ОП, ВСП «Класичний фаховий коледж Сумського державного університету»

Шестерікова Людмила Олександрівна, аспірант, Інститут професійної освіти НАПН України

РОЛЬ МУЗЕЙНИХ І БІБЛІОТЕЧНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Модератори:

Романова Ганна Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, член правління ГО "Інститут соціогуманітарної політики"

Гуменна Лідія Сергіївна,

науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання, літературний редактор науково-організаційного відділу, Інститут професійної освіти НАПН України

Арюпіна Ліна Володимирівна, заступник генерального директора з наукової роботи, Одеська національна наукова бібліотека

Бартко Наталія Леонідівна, методист, Вінницький державний центр естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів

Безкровна Світлана Федорівна, завідувача бібліотекою, РЦ ПТО №1 м. Кременчука

Бельбас Марія Дмитрівна, заступник директора з НВР, ВПУ 14 м. Коломиї

Березяк Галина Ярославівна, завідувача бібліотекою, Львівський ДНЗ "Львівське вище професійне училище харчових технологій"

Богдан Ніна Павлівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Полтавський професійний ліцей

Галасун Ірина Євгеніївна, бібліотекар, Державний навчальний заклад "Уманський професійний аграрний ліцей"

Головко Ірина Миколаївна, бібліотекар, викладач, Комунальний заклад "Харківський фаховий вищий коледж мистецтв" Харківської обласної ради

Гончаренко Олена Леонідівна, завідувач відділу науково-методичної, соціокультурної та міжнародної діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського

Данилова Наталя Юріївна, бібліотекар, ДНЗ "Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості"

Дудник Лариса Вікторівна, бібліотекар, викладач, Комунальний заклад "Харківський фаховий вищий коледж мистецтв" Харківської обласної ради

Смець Л.І., завідувача бібліотекою, Комунальний заклад "Ніжинський фаховий медичний коледж" Чернігівської обласної ради

Іллєнко Юлія Миколаївна, завідувача бібліотекою, ВСП ФКТКТ НУ Чернігівська політехніка

Калініченко Оксана Володимирівна, бібліотекар, ДНЗ "Решетилівський професійний аграрний ліцей імені І.Г.Боровенського"

Калуш Наталія Василівна, практичний психолог, Колківський центр професійної освіти

Карпенко Лідія Анатоліївна, заступник директора з виховної роботи, Професійно-технічне училище № 26 м. Кременчука

Клещенко Ірина Миколаївна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Криворізький професійний гірничо-металургійний ліцей

Колтиріна Оксана Лазарівна, завідувача бібліотекою, Могилів-Подільський монтажно-економічний фаховий коледж

Копичко Тетяна Миколаївна, завідувача бібліотекою, ПТУ-26, м.Кременчука

Куліш Наталія Анатоліївна, завідувача бібліотекою, Красноградський педагогічний фаховий коледж Комунального закладу "Харківська гуманітарно-педагогічна академія" Харківської обласної ради

Ларіна Людмила Ярославівна, бібліотекар, Рогатинський аграрний фаховий коледж

Литвиненко Ірина Іванівна, бібліотекар, ПТУ № 26 м. Кременчука

Ловко Леся Юріївна, методист, НМЦ ПТО у Полтавській області

Молотюженко Вікторія Володимирівна, завідувача бібліотекою, Державний навчальний заклад "Олександрійський професійний ліцей"

Нікішова Ольга Андріївна, провідний бібліотекар, ВСП «Київський індустріальний фаховий коледж Київського національного університету будівництва і архітектури»

Ноздра Лідія Дмитрівна, бібліотекар, ДНЗ "Знам'янський професійний ліцей"

Омельченко Олена Анатоліївна, бібліотекар, ДНЗ "Електрорадіотехнічний ліцей м. Полтави"

Онищук Наталія Іванівна, завідувача бібліотекою, Вінницький транспортний фаховий коледж

Плюта Ольга Миколаївна, заступник директора з виховної роботи, Решетилівський художній професійний ліцей

Покровська Наталія Василівна, завідувача бібліотекою, Дніпровський центр професійно-технічної освіти

Пономаренко Лариса Олександрівна, кандидат педагогічних наук, завідувачі відділу наукових освітньо-інформаційних ресурсів Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського

Руда Інна Василівна, заступник директора з виховної роботи, Заболотненське ВПУ № 31 ім. Д. К. Заболотного

Сапожнік Алла Сергіївна, в.о. директора, Вінницький державний центр естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів

Серікова Людмила Миколаївна, завідувача бібліотекою, Комунальний заклад "Нікопольський фаховий медичний коледж" Дніпропетровської обласної ради"

Соколова Ірина Василівна, провідний бібліотекар, КЗ "Харківська гуманітарно-педагогічна академія"

Соломяна Ірина Анатоліївна, бібліотекар, Професійно-технічне училище №88

Фоміна Оксана Борисівна, заступник директора з навчально - виховної роботи, Державний навчальний заклад "Олевський професійний ліцей"

УЧАСТЬ НАУКОВИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СИСТЕМНОСТІ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Модератор:

Пригодій Микола Анатолійович,

доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, Інститут професійної освіти НАПН України

Артюшенко Володимир Іванович, директор, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Луганській області

Базиль Людмила Олександрівна, доктор педагогічних наук, доцент, кандидат педагогічних наук, доцент, вчений секретар, Інститут професійної освіти НАПН України

Байдулін Валерій Борисович, молодший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри, керівник Центру енергоефективності, Інститут професійної освіти НАПН України

Ваніна Наталія Миколаївна, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри, Інститут професійної освіти НАПН України

Герлянд Тетяна Миколаївна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії технологій професійного навчання, Інститут професійної освіти НАПН України

Гриценко Інна Антонівна, кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри, Інститут професійної освіти НАПН України

Гуменний Олександр Дмитрович, кандидат педагогічних наук, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів, Інститут професійної освіти НАПН України

Єршов Микола-Олег Володимирович, доктор філософії, директор ТОВ «Український центр дуальної освіти»

Журавель Галина Юріївна, заступник директора з навчальної роботи, ВСП КІФК ДВНЗ ДонНТУ

Закатнов Дмитро Олексійович, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії професійної кар'єри, Інститут професійної освіти НАПН України

Кравець Світлана Григорівна, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання, Інститут професійної освіти НАПН України

Кручек Вікторія Аркадіївна, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання, Інститут професійної освіти НАПН України

Лапа Оксана Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, керівник Центру психологічного супроводу діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти, Інститут професійної освіти НАПН України

Майборода Людмила Анатоліївна, науковий співробітник лабораторії дистанційного професійного навчання, Інститут професійної освіти НАПН України

Орлов Валерій Федорович, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри, Інститут професійної освіти НАПН України

Тітова Олена Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах, Інститут професійної освіти НАПН України

Шульга Тетяна Вікторівна, викладач ЗФПО, гарант освітньої програми "Професійна освіта. Будівництво та зварювання", ВСП "Класичний фаховий коледж Сумського державного університету"

Яцків Роксолана Богданівна, викладач, Дрогобицький механіко-технологічний фаховий коледж

УПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СОЦІОГУМАНІТАРНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Модератор:

Петренко Лариса Михайлівна,

доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені І.Зязюна НАПН України, голова правління ГО «Інститут соціогуманітарної політики»

Вдовенко Дарина Олександрівна, практичний психолог, Державний навчальний заклад "Центр сфери обслуговування м. Житомира"

Вергун Тетяна Степанівна, заступник директора з навчальної роботи, Рогатинський аграрний фаховий коледж

Граборенко Наталія Іванівна, методист, ВСП "Новокаховський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного"

Гулак Інна Василівна, кандидат історичних наук, методист, Комунальний заклад "Ніжинський фаховий медичний коледж" Чернігівської обласної ради

Добровлянська Наталія Володимирівна, практичний психолог, Рогатинський аграрний фаховий коледж

Копичко Людмила Вікторівна, заступник директора з виховної роботи, викладач, Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В.І. Литвиненка

Куриленко Олександр Сергійович, заступник директора з навчально-виховної роботи, Привільський професійний ліцей

Куроченко Кристина Віталіївна, Керівник гуртка "Навички для успішної кар'єри", Київський професійний коледж автомобільного транспорту та будівельної механізації

Мазур Вероніка Григорівна, методист, Регіональний центр професійно-технічної освіти №1 м.Кременчука

Савченко Анастасія Григорівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, ДНЗ "Електрорадіотехнічний ліцей міста Полтави"

Савчук Руслан Михайлович, заступник начальника відділу автоматизації і електронних технологій ПрАТ ЖЗОК, аспірант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України імені Івана Зязюна НАПН України, член ГО «Інститут соціогуманітарної політики»

Степанчук Наталія Вікторівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Державний навчальний заклад "№Центр сфери обслуговування м.Житомира"

Тарнавська Світлана Анатоліївна, практичний психолог, Могилів-Подільський монтажно-економічний фаховий коледж

Тригуб Тетяна Василівна, заступник директора з виховної роботи, Комунальний заклад «Ніжинський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради

Цюбко Наталія Володимирівна, методист, Вище професійне училище №29 смт Володимирець

Шахман Ольга Андріївна, викладач, Комунальний заклад "Харківський фаховий вищий коледж мистецтв" Харківської обласної ради

Шугасва Тетяна Іванівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Професійно-технічне училище №4 м.Полтави.

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Електронне продовжуване видання
Інституту професійної освіти НАПН України

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Валентина Радкевич,

доктор педагогічних наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України,
директор Інституту професійної освіти НАПН України

ЗАСТУПНИКИ РЕДАКТОРА

Людмила Єршова,

доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи
Інституту професійної освіти НАПН України

Людмила Базиль,

доктор педагогічних наук, професор, учений секретар
Інституту професійної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ

Тетяна Герлянд,

доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач лабораторії технологій
професійного навчання
Інституту професійної освіти
НАПН України

Андрій Гуржій,

доктор технічних наук,
професор, академік НАПН
України, головний науковий
співробітник лабораторії
електронних навчальних
ресурсів Інституту професійної
освіти НАПН України

Олександр Гуменний,

кандидат педагогічних наук,
завідувач лабораторії
електронних навчальних
ресурсів Інституту професійної
освіти НАПН України

Закатнов Дмитро, кандидат

педагогічних наук, старший
науковий співробітник,
завідувач лабораторії
професійної кар'єри Інституту
професійної освіти НАПН
України

Андрій Каленський,

доктор педагогічних наук,
професор, провідний науковий
співробітник лабораторії
технологій професійного
навчання Інституту професійної
освіти НАПН України

Світлана Кравець,

кандидат педагогічних наук,
старший дослідник, завідувач
лабораторії зарубіжних систем
професійної освіти і навчання
Інституту професійної освіти
НАПН України

Вікторія Кручек,

доктор педагогічних наук,
доцент, завідувач лабораторії
дистанційного професійного
навчання Інституту професійної
освіти НАПН України

Петро Лузан,

доктор педагогічних наук,
професор, головний науковий
співробітник лабораторії
науково-методичного супроводу
підготовки фахівців у коледжах
Інституту
професійної освіти
НАПН України

Нелля Ничкало,

доктор педагогічних наук,
професор, академік НАПН
України, академік-секретар
Відділення професійної освіти і
освіти дорослих НАПН України

Валерій Орлов,

доктор педагогічних наук,
професор, головний науковий
співробітник лабораторії
професійної кар'єри Інституту
професійної освіти НАПН
України

Микола Пригодій,

доктор педагогічних наук,
професор, заступник директора з
наукової роботи Інституту
професійної освіти НАПН
України

Олена Тітова,

доктор педагогічних наук,
професор, завідувач лабораторії
науково-методичного супроводу
підготовки фахівців у коледжах і
технікумах Інституту
професійної освіти НАПН
України

*Видання засноване 04 жовтня 2021 року
рішенням ученої ради Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України (протокол № 10)*

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Електронне продовжуване видання
Інституту професійної освіти НАПН України

РУБРИКИ:

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Відповідальний редактор: **Людмила Єршова**,
доктор педагогічних наук, професор

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Відповідальний редактор: **Валентина Радкевич**,
доктор педагогічних наук, професор,
академік Національної академії педагогічних наук України

ПІДГОТОВКА ДО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Відповідальний редактор: **Валерій Орлов**,
доктор педагогічних наук, професор

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Відповідальний редактор: **Оксана Лапа**,
кандидат педагогічних наук, доцент

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Відповідальний редактор: **Янна Чепуренко**,
кандидат педагогічних наук, доцент

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Відповідальний редактор: **Микола Пригодій**,
доктор педагогічних наук, професор

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Електронне продовжуване видання Інституту професійної освіти НАПН України

РУБРИКА:

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Рубрика заснована рішенням Вченої ради Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 10 від 04 жовтня 2021 року)

Відповідальний редактор – **Людмила Єршова**,
доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи
Інституту професійної освіти НАПН України

У рубриці оприлюднюються матеріали міжнародної конференції Інституту професійної освіти НАПН України «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства» (проводиться раз на два роки, відображаючи основні здобутки, проблеми і перспективи професійної і фахової передвищої освіти України щодо сприяння досягненню Цілей сталого розвитку), матеріали інших масових заходів, що відбуваються в рамках програм спільної діяльності НАПН України з науковими установами й закладами освіти МОН України, Національної академії наук України, Національної академії правових наук України, Національної академії медичних наук України

—o—

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ РУБРИКИ

ГОЛОВА

Микола Пригодій,
доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи
Інституту професійної освіти НАПН України

—o—

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ

Людмила Базиль, доктор педагогічних наук, професор, учений секретар Інституту професійної освіти НАПН України

Людмила Єршова, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту професійної освіти НАПН України

Тетяна Герлянд, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійної освіти НАПН України

Олександр Гуменний, кандидат педагогічних наук, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійної освіти НАПН України

Андрій Гуржій, доктор технічних наук, професор, академік НАПН України, головний науковий співробітник лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійної освіти НАПН України

Дмитро Закатнов, кандидат педагогічних наук, старший науковий

співробітник, завідувач лабораторії професійної освіти НАПН України

Андрій Каленський, доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійної освіти НАПН України

Світлана Кравець, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійної освіти НАПН України

Вікторія Кручек, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійної освіти НАПН України

Оксана Лапа, кандидат педагогічних наук, доцент, керівник центру психологічного супроводу діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти Інституту професійної освіти НАПН України

Петро Лузан, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти НАПН України

Валерій Орлов, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії професійної освіти НАПН України

Микола Пригодій, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту професійної освіти НАПН України

Олена Тітова, доктор педагогічних наук, професор завідувач лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах Інституту професійної освіти НАПН України

Янна Чепуренко, кандидат історичних наук, доцент, керівник Центру управлінських технологій професійної освіти Інституту професійної освіти НАПН України

—o—

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Електронне продовжуване видання
Інституту професійної освіти НАПН України

ВИДАНО

у 2023 році:

Випуск 1(80)'2023

ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ КАДРІВ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ: монографія (2019-2021)

Випуск 2(9)'2023

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ: МАТЕРІАЛИ XVII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ (ЗВІТНОЇ) ІНСТИТУТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ (м. Київ, 27 – 30 березня 2023 р.)

Випуск 3(10)'2023

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ БУДІВЕЛЬНОЇ, МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗЕЙ, СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ (2019-2021): монографія

Випуск 4(11)'2023

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ (2019-2021): монографія

Випуск 5(12)'2023

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ У ПОВОЄННИЙ ЧАС: практичний посібник

— 00 —

ГОТУЮТЬСЯ ДО ВИДАННЯ

У 2024 році:

Випуск 1 (14)'2024

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ: матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (м. Київ, 26 лютого – 07 березня 2024 р.)

Випуск 2 (15)'2024

ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ У 2023 р.: монографія.

Випуск 3 (16)'2024

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: інформаційно-аналітичні матеріали до звіту Інституту професійної освіти НАПН України на засіданні Президії НАПН України від 16 травня 2024 р.

Випуск 6 (19)'2024

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ, РЕЗУЛЬТАТИ І ПЕРСПЕКТИВИ: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (жовтень, 2024 р.)

— 00 —

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Електронне продовжуване видання
Інституту професійної освіти НАПН України

РУБРИКА:
ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА
В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Випуск 5(18)
**ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: СОЦІОГУМАНІТАРНІ ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ:
матеріали круглого столу (25 квітня 2024 р.)**

*Рекомендовано до оприлюднення Вченою радою Інституту професійної освіти НАПН України
(Протокол № 5 від 29 квітня 2024 року)*

— 00 —

Формат: 210×297
Авт. арк.: 3,0

Виготівник і видавець:
Інститут професійної освіти НАПН України
03045 Київ, пров. Віто-Литовський, 98-а
+380 (44) 252-71-75; +380 (44) 259-45-53(факс)
e-mail: info@ivet.edu.ua

Підтвердження внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК, No 3805 від 21.06.2010 р.

Інститут професійної освіти НАПН України є суб'єктом у сфері онлайн-медіа
(Рішення Національної ради з питань телебачення і радіомовлення № 1430 від 16.11.2023 р.)

Головний редактор - Валентина Радкевич
Науковий редактор – Микола Пригодій
Відповідальний редактор – Людмила Єршова
Технічний редактор – Ольга Єршова
Літературний редактор – Лідія Гуменна
Бібліографічний редактор – Вікторія Маркова
Палітурка¹ – Людмила Шестерікова

¹ У дизайні палітурки використано фото з мережі Інтернет: <https://nus.org.ua/articles/gromadyanska-osvita-5-prostyh-vprav-na-urok-dlya-vuznachennya-identychnosti/>